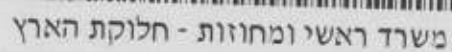

1871

X 8.0N 36'P

גל - 8 / 12061

מזהה פיזי:

347088

מס פריט:

56.0/62 - 391

מזהה לוגי:

26/05/2013

02-106-07-05-07

כתובת :

13

הג אומס

1. גאס, ר'ן צ'יפ, וילאמא (אס)

אגנא אגנא?

2. אקאפאגא מ' ר'ון, ג'ן? אקא

אקאפאגא - א' - א' אקאפאגא

אקאפאגא?

אקאפאגא

משרד הפנים
לשכת המבחן הכללי

11/11

(א) אצט -

- פנוסאקו מישור

מיום 23.2.64

- יא'ן אל' בקרון

מחבר

זכ"ד משיבתה המינית אל הועדה לחלוקת הארץ למחוזות ולנפות

משתתפים: ד"ר י. ש. בן-מאיר

מר ברוצקוס

מר בר-זאב

נצ"מ דקל

מר שרון

מר דיבון

מר בר-זאב: מציע שהועדה תבדק אם רצוי שיקבע מחוז נפרד לירושלים, דבר שבזמנו הוצע ע"י משרדי הבטחון והתחבורה.

ד"ר בן-מאיר: לפי שעה אין לדון בנושא זה, שכן הצעת חק התכנון והבנייה עונה על הבעיות העיקריות.

מבקש מחברי הועדה לסכם את עמדתם בשאלת המחוזות.

נצ"מ דקל: עמדת משרד המשטרה ברורה: אין כל אפשרות להוסיף שטח למחוז הל-אביב, והנמוקים לכך פורסו בישיבות קודמות. לעומת זאת אין המשטרה מתנגדת לשינויים במחוזות אחרים.

מר בר-זאב: מביא בפני הועדה את דעתו האישית של שר התחבורה: אחד מחוזות חיפה והצפון ייצור מחוז גדול מדי. שר התחבורה מצדד באחד מחוזות המרכז ותל-אביב ובצירוף חלק ממחוז המרכז למחוז ירושלים.

מר שרון: נשאר עקבי בדעתו: רצויה חלוקה לשלושה מחוזות כפי שהסביר בישיבות קודמות.

מר לב-כוכב: נשאר בדעתו שרצויה חלוקה ל-4 מחוזות חוץ מתן אפשרות לאחד פנימי כפי שהסביר בעבר.

מר ברוצקוס: לא שוכנע, על אף הדעות הנוגדות ששמע מסך הדיונים, שיש לשנות החלוקה הקיימת.

ד"ר בן-מאיר: מסכם את הבעיות: -

א. בעיה חיפה והצפון - קיימות בעיות של ממדי שני המחוזות, חחבורה לקויה, אוכלוסיה ועוד. מוסכם בין חברי הועדה שהמרכז צריך להיות בנצרת. אולם האוכלוסיה בעלת אופי דומה, ואף המרחקים בין הנפות אינם כה גדולים (דוגמא: המרחק בין נפת חדרה לחיפה אינו קטן בהרבה מהמרחק בינה לבין נצרת, אם משתמשים בכביש ואדי ערה). דעתו היא, שכחוז חיפה הינו חצי-אורבני ובזאת דומה הוא למחוז הצפון.

המדינה ניהנת לחלוקה לשלושה איזורים: א. האיזור הצפוני שהוא חבל ארץ הררי בעיקרו ובו חיה אוכלוסיה חצי אורבנית. ב. איזור השפלה שבו מגמת האורבניזציה ניכרת מאד. ג. איזור הדרום שבו האוכלוסיה חקלאית לחלוטין. ד. איזור ירושלים העומד בפני עצמו.

ב. בעיה איזור המרכז - קיים קושי ניכר מבחינת המשטרה. שכן אי אפשר לאחד את מחוז תל-אביב עם מחוז, או חלק מחוז, נוסף. לגבי המשטרה אפשר לצרף את מחוז המרכז למחוז ירושלים. המשטרה תאלץ למצוא הסדר מיוחד כך שבגבולות המחוזות הקיימים תחלק את תל-אביב והמרכז ותצטרף החלק למחוז ירושלים. בעיה זו של המשטרה חובא בפני הממשלה.

ג. בעיה מחוז ירושלים - צירוף נפת אשקלון למחוז ירושלים הגיוני. אך היות וצירוף זה עלול לשבש סדרי הצבא לא רצוי לצרף כך. פרס לדעת נצ"מ דקל לא שמע דעה המצדדת בצירוף מחוז המרכז כולו למחוז ירושלים.

לאור סקירה קצרה זאת, שהביאה בחשבון דעות שונות, עולה כי מחקבלת ההצעה לחלוקה לארבעה מחוזות, ואילו מר ברוצקוס יכול להסתייג ממנה. כן, מוסכם שאין לכפות חלוקה זו על המטרה, שלגביה יקבע הסדר מיוחד. באשר לירושלים יש לדון בדבר צירוף נפה לירושלים. כמחל"מ נחן יהיה נכונה. אולי כדאי להוסיף אחת מהנפות המערביות - צפוניות, כגון, נפת רחובות?!

נצ"מ דקל: לפי החלוקה המוצעת ייווצר חוסר שווי משקל בין ארבעת המחוזות, כיון שמחוז ירושלים ישאר בבחינת "מחוזון" גם לפי אומדן לאוכלוסיה בת 4 מיליון. תופעה זו תעמוד בנגוד למגמה של יצירת יחידות מינהליות בנות נחונים דומים. נראה לו, שחלוקה זו משונה. שמא רצוי לבחן שנית אם כדאי להוסיף למחוז ירושלים את מחוז המרכז כולו! האזרח לא יסבל מזאת, כיון שרוב השרותים ניתנים לו בנפה ולא במינהל המחוז.

מר לב-כוכב: אי אפשר לקבוע קריטריון אחד לגודל רצוי של מחוז. ארבעה גורמים עיקריים משפיעים על הגודל הרצוי של מחוז. ואלו הם: מימזי השטח, אופי וגודל האוכלוסיה, ספוק שירותים לאזרח, שקולי מדיניות לשווה ארוך (כפידור אוכלוסיה). יש לבחון לפי מכלול הגורמים, ומשום כך מתנגד להשגתו של נצ"מ דקל.

נכון שמחוז ירושלים קטן ^{קטן} / הנוכחי אין רנטבילי לקיימו כמחוז. יש להגדילו בכוון מסוים, ודעתו שהכוון הרצוי הוא נפת אשקלון, ולא נפת רמלה.

מר דיבון: למרות שסמך דעותיהם השונות של חברי הועדה אינו מבין מדוע כדאי לשנות את הקיים. טוען שלא נחסוך מנגנון בדרך של צמצום מספר המחוזות.

ד"ר בן-מאיר: לקראת הישיבה הבאה שתחקיים ב-23.2.64 יוכנו דו"ח ומפות. יש לדון שנית על אפשרויות שינוי מחוז ירושלים.

כדאי שחברי הועדה יחטבו על תיקונים בנפות, כדי להעלותם בישיבות הקרובות.

רשם: מ. לוינסון

9.2.64

ני אהבה

אני

ירושלים, ד' באדר תשכ"ד
17 בפברואר 1964

אלו: אל"ם בן-גוריון טחן
מר אהרן זיב
מר חנוך לב-מזכב
ניצב משנה א. דקל
מר יוסף שרון
מר ש. בר-זאב
מר א. ברוצקוס
מר הכסטר
מר מועלס

טאה : לשכת סגן השר

הנני מתכבד להמציא לך זכ"ד משיבתה האחרונה של
הועדה.

לפי בקשה מספר חבריט נדחיה הישיבה הנועדה ל-23.2.64
וחתקיים ביום ראשון י"ז באדר תשכ"ד (1.3.64) בשעה 16.00
בלשכת שר הפנים בירושלים.

בברכה,

11.1.64

מ. לוינסון

מנהל לשכת סגן השר

12.2.64

זכ"ר משיבתה המינית של הועדה לחלוקת הארץ למחוזות ולנפות

משתתפים: ד"ר י. ש. בן-מאיר

מר ברוצקוס

מר בר-זאב

נצ"מ דקל

מר שרון

מר דיבון

מר בר-זאב: מציע שהועדה תבדק אם רצוי שיקבע מחוז נפרד לירושלים, דבר שבזמנו הוצע ע"י משרדי הבטחון והתחבורה.

ד"ר בן-מאיר: לפי שעה אין לדון בנושא זה, שכן הצעת חק התכנון והבנייה עונה על הבעיות העיקריות.

מבקש מחברי הועדה לסכם את עמדתם בשאלת המחוזות.

נצ"מ דקל: עמדת משרד המשטרה ברורה: אין כל אפשרות להוסיף שטח למחוז חל-אביב, והנמוקים לכך פורסו בישיבות קודמות. לעומת זאת אין המשטרה מתנגדת לשינויים במחוזות אחרים.

מר בר-זאב: מביא בכני הועדה את דעתו האישית של שר התחבורה: אחד מחוזות חיפה והצפון ייצור מחוז גדול מדי. שר התחבורה מצדד באחד מחוזות המרכז ותל-אביב ובצירוף חלק ממחוז המרכז למחוז ירושלים.

מר שרון: נשאר עקבי בדעתו: רצויה חלוקה לשלושה מחוזות כפי שהסביר בישיבות קודמות.

מר לב-כוכב: נשאר בדעתו שרצויה חלוקה ל-4 מחוזות חוץ מתן אפשרות לאחד פנימי כפי שהסביר בעבר.

מר ברוצקוס: לא שוכנע, על אף הדעות הנוגדות ששמע מטף הדיונים, שיש לשנות החלוקה הקיימת.

ד"ר בן-מאיר: מסכם את הבעיות: -

א. בעית חיפה והצפון - קיימות בעיות של ממדי שני המחוזות, תחבורה לקויה, אוכלוסיה ועוד. מוסכם בין חברי הועדה שהמרכז צריך להיות בנצרת. אולם האוכלוסיה בעלת אופי דומה, ואף המרחקים בין הנפות אינם כה גדולים (דוגמא: המרחק בין נפת חדרה לחיפה אינו קטן בהרבה מהמרחק בינה לבין נצרת, אם משתמשים בכביש ואדי ערה). דעתו היא, שמחוז חיפה הינו חצי-אורבני ובזאת דומה הוא למחוז הצפון.

המדינה ניתנת לחלוקה לשלושה איזורים: א. האיזור הצפוני שהוא חבל ארץ הררי בעיקרו ובו חיה אוכלוסיה חצי אורבנית. ב. איזור השפלה שבו מגמת האורבניזציה ניכרת מאד. ג. איזור הדרום שבו האוכלוסיה חקלאית לחלוטין. ד. איזור ירושלים העומד בפני עצמו.

ב. בעית איזור המרכז - קיים קושי ניכר מבחינת המשטרה. שכן אי אפשר לאחד את מחוז חל-אביב עם מחוז, או חלק מחוז, נוסף. לגבי המשטרה אפשר לצרף את מחוז המרכז למחוז ירושלים. המשטרה תאלץ למצוא הסדר מיוחד כך שבגבולות המחוזות הקיימים תחלק את חל-אביב והמרכז וחצרף החלק למחוז ירושלים. בעיה זו של המשטרה חובא בפני הממשלה.

ג. בעית מחוז ירושלים - צירוף נפת אשקלון למחוז ירושלים הגיוני. אך היות וצירוף זה עלול לשבש סדרי הצבא לא רצוי לצרף כך. פרט לדעת נצ"מ דקל לא שמע דעה המצדדת בצירוף מחוז המרכז כולו למחוז ירושלים.

לאור סקירה יורה זאת, שהביאה בחשבון דעות שונות, עולה כי מתקבלת ההצעה לחלוקה לארבעה מחוזות, ואילו מר ברוצקוס יכול להסתייג ממנה. כן, מוסכם שאין לכפות חלוקה זו על המשטרה, שלגביה יקבע הסדר מיוחד. כאשר לירושלים יש לדון בדבר צירוף נפה לירושלים. נשאל"ם: מהו יחסי המנהל? אולי כדאי להוסיף אחת מהנפות המערביות - צפונית, כגון, נפה רחובות?!

נצ"מ דקל: לפי החלוקה המוצעת ייווצר חוסר שווי משקל בין ארבעת המחוזות, כיון שמחוז ירושלים ישאר בבחינת "מחוזון" גם לפי אומדן לאוכלוסיה בת 4 מיליון. תופעה זו העמוד כנגוד למגמה של יצירת יחידות מינהליות בנות נתונים דומים. נראה לו, שחלוקה זו משונה. שמא רצוי לבחון שנית אם כדאי להוסיף למחוז ירושלים את מחוז המרכז כולו! האזרח לא יסבל מזאת, כיון שרוב השרותים ניתנים לו בנפה ולא במינהל המחוז.

מר לב-כוכב: אי אפשר לקבוע קריטריון אחיד לגודל רצוי של מחוז. ארבעה גורמים עיקריים משפיעים על הגודל הרצוי של מחוז. ואלו הם: מימדי השטח, אופי וגודל האוכלוסיה, ספוק שירותים לאזרח, שקולי מדיניות לטובה ארוך (כפידור אוכלוסיה). יש לבחון לשי מכלול הגורמים, ומשום כך מתנגד להטגתו של נצ"מ דקל.

נכון שמחוז ירושלים קטן ^{מדי} הנוכחי אין רנטבילי לקיימו כמחוז. יש להגדילו בכונן מסוים, ודעתו שהכונן הרצוי הוא נפה אשקלון, ולא נפה רמלה.

מר דיבון: למרות שטעם דעותיהם השונות של חברי הועדה אינו מבין מדוי כדאי לשנות את הקיים. טוען שלא נחסוך מנגנון בדרך של צמצום מספר המחוזות.

ד"ר בן-מאיר: לקראת הישיבה הבאה שהתקיים ה-23.2.64 יוכנו דו"ח ומפות. יש לדון שנית על אפשרויות שינוי מחוז ירושלים.

כדאי שחברי הועדה יחטבו על היקונים בנפות, כדי להעלות בישיבות הקרובות.

רשם: מ. לוינסון

9.2.64

ירושלים, כ"ח בטבת תשכ"ד
13 בינואר 1964

1099/10

אל : אל"מ בן-ציון טחן

מר א. ניב

מר ח. לב-כוכב

ניצב טונה א. דקל

מר י. שרון

מר ש. בר-זאב

מר א. ברוצקוס

מר הכנסר

מר פועלס

נא לאגן

מאת: לשכה סגן השד

רצ"ב זכ"ר משיבתה החמישית של הועדה.

הישיבה הבאה נועדה ליום ראשון ה' בשבט תשכ"ד (19.1.64)
לשעה 16.00 ותהקיים בלשכה שר הענים (הקריה-ירושלים).

היות והועדה ההחיל בישיבה הבאה בדיונים מסכמים לקראת
הסקה מסקנות נוכחותך חשובה.

בברכה,

מ. לוינסון

מנהל לשכה סגן השד

14.1.64

✓ מנא: מנא

זכרון דברים : ישיבתה החמישית של הוועדה
לחלוקת הארץ למחוזות ולנפות

(ד"ר י. ש. בן-מאיר, סא"ל טחן
ה"ה מועלם, דיבון, אברזי, גוברניק, שיין)

ד"ר בן-מאיר מבקש ממר שיין, מזכיר ארגון המועצות האיזוריות, להבהיר את
עמדת המועצות האיזוריות לגבי נושאי הבעיה.

מר שיין: מבין משרדי הממשלה קטורות המועצות האיזוריות בדרג הנפות במיוחד אל משרדי
הפנים והחקלאות. המבנה והאופי המיוחד של החישובות חקלאיות מחייב לקרב שירותים אל הישובים,
כדי למנוע ככל האפשר בטול זמן על השגתם. יש לציין שחלוקת הנפות של משרד הפנים השפיעה
על החלוקה הנהוגה במשרד החקלאות.

מובן שאחידות בחלוקה בין משרדי הממשלה השונים תביא חועלה, שכן יושג רכוז של
שירותים.

באשר לדרג המחוזות אין למועצות האיזוריות זיקה חזקה. לדעתו, יש מקום לאחוד
מחוזות בחיפה והצפון וירושלים והנגב. בתנאי הארץ די בחלוקה לארבעה מחוזות.

מדוג מחוז המרכז עם מחוז חל-אביב לא ישפיע על המועצות האיזוריות. אמנם
מו"א גזר מהולקת בין שתי נפות (חציה בנפת רמלה וחציה בנפת רחובות) אך על אף זאת לא
הרגישו בקשיים או בהפרעות כתוצאה מפיצול זה. כמו כן אין למועצות האיזוריות התנגדות
שנפה כלשהי הסופת כולה למחוז אחר. אולם מר שיין מציין ששינויים בגבולות נפה שיגרמו
לכך שמועצה איזורית כלשהי תמצא בתחום שתי נפות עשויים להפריע לעבודתה התקינה של המועצה
האיזורית. הסבה לכך: מנגנון עובדי המועצה די מצומצם ויקשה עליו לעמוד בקשרי עבודה
עם שתי נפות.

מר גוברניק: הממונה על מחוז המרכז רואה את בעיה מבנה החלוקה כבעיה מנהלית בעיקר, ולא
כבעיה תכנונית. מחוז המרכז נחשב למחוז הנמצא בחוף תחום ההשפעה של מחוז חל-אביב.

לדעתו מחוז הצפון על מרכזו שבנצרת יש לקיימן מחוך שקולים מדיניים. יקשה לבצע
אחוד מחוזות חיפה והצפון. בעוד שאין לבטל את נצרת כעיר מחוז הרי בטולה של חיפה כעיר
מחוז יעורר התנגדות הריפה מצד גורמים מסויימים. לדעתו, אולי במרוצת הזמן נאלץ
לחלק את מחוז הצפון לשני מחוזות.

אם נבחן את התפתחות מחוז המרכז נגיע למסקנה שהחלוקה דהיום מלאכותית, שכן
נכרה מגמה אורבניזציה במחוז המרכז ומחוזות המרכז: חל-אביב הופכים להיות כעין יחידה
אורבנית אחת. מבחינת זיקת הרשויות המקומיות רצוי שת"א תהיה עיר המחוז של אחד מני
המחוזות, המרכז וחל-אביב.

על שאלת סא"ל טחן עונה מר גוברניק שהחלוקה כמעט ואינה משפיעה על התפתחות
המקום. עובדה היא שלא התגשמו תקוות הועדה משנת 1953 על קביעת רמלה כעיר מחוז כדי
לפתחה לעיר גדולה. מציאות מינהל המחוז ברמלה אינו משפיע על מצב הכלכלה במקום.

מר גוברניק מצדי באחוד מחוז המרכז עם מחוז חל-אביב ואינו נרתע מרכז מיליון
אוכלוסין תחת מחוז אחד, שכן השירותים לאזרח ניתנים בעיקר ע"י המשרד הנפתי. אחוד
המחוזות לא ישנה את המצב הקיים למעשה כיום.

מר אברזי (ממ"ל שלמון מקומי, משרד הפנים): מגמת החלוקה למחוזות משנת 1953 הייתה
ליצור מחוז גדול מהערים רמלה ולוד. וכמובן שחלוקה זו הייתה מלאכותית, אך - מגמתית.

יש לקיים מרכז מחוזי בחל-אביב, ברמלה, בבאר-שבע ובחיפה. בנוגע לירושלים
יש לקיים עיר מחוז מחוך שקולים מדיניים. מר אברזי מתנגד בחוף ליצירת מרכז בחל-אביב
למחוזות המרכז וחל-אביב. רכוז השירותים בחל-אביב אינו נוח, וזאת - מסיבות שונות,
כגון, יוקר החיים קשיי התחבורה וכד'. רצוי מאוד לצמצם את התפשטותה של חל-אביב.

לאור דעתו של מר אברזי יוצא שרצוי להעביר לגבעתיים או לחולון את המשרדים הנוכחיים שירותים לאזרחי מחוז תל-אביב.

מר גוברניק: מציין כמה הערות: א'. פתוח נמל אסדוד כחייב תקן גבולות הנפה, שהרי ברור שטח הדומי של נפת רחובות ושטח הצפוני של נפת אשקלון יהיו בתחום איזור ההשפעה של העיר המתפתחת. כדי לקדם מגמה זו כדאי ליצור נפת אסדוד שיסופחו אליה השטחים הנ"ל. יש לספק את הרשויות גן יבנה, חבל יבנה, שורקת, גדרות לנפה אחת שאסדוד תהיה מרכזה.

ב. מציע שינוי בחלוקה של נפות איזור תל-אביב באופן שנפה אחת תשרת את תל-אביב העיר, חולון ובת-ים; ואילו בני-ברק, רמת-גן וגבעתיים יצורפו לנפת פתח-תקוה. או: שנפה אחת ירוכזו השירותים לתל-אביב העיר, בת-ים, חולון, גבעתיים; ואילו בנפה אחרת ירוכזו בני-ברק כפר שמריהו, רמת השרון והרצליה.

ג. אם יוחלט על מזוג מחוזות תל-אביב והמרכז יש לצרף את נפת עמק השרון לנפת חדרה.

ד. צירוף נפת רמלה לירושלים נראה לו כצירוף מלאכותי.

ה. הרחבת נפת נחניה באופן שתכלול את רעננה, ואף את כפר סבא.

הישיבה הבאה נועדה ליום ראשון ה' בשבט תשכ"ד (19.1.64) לשעה 16.00 בלשכת סגן השר בירושלים.

12.1.64

רשם: מ' לוינסון

1/11

(1) אברהם מ. ל. ב. 13
בבית מ. מ. 13
13/13
13/13

מ. מ. 13/13

אברהם

מ. מ. 13/13

מ. מ. 13/13
מ. מ. 13/13
מ. מ. 13/13

מ. מ. 13/13
מ. מ. 13/13
מ. מ. 13/13

ע לא זרוב מה הן
"המשועות המהצוות"

3 יתכן וא צורך בולט
באלו מצבים
מאג אלה יתכן.

20/2/69

מדינת ישראל
משרד המשפטים

המנהל הכללי

ירושלים, כ"ח בטבת תשכ"ד
13 בינואר 1964

אל : המנהל הכללי, משרד הפנים

אני חוזר לשיחתי אתך מיום אחסול בענין בקשתו של מר
המכרוק מאנגליה, אשר פנה באמצעות שגרירותנו בלונדון, בביקש לאפשר
לו פתיחה משרדים בישראל לסוכנות בילוש ומשימות מיוחדות.

לי לא ידוע כי בקשה מסוג זה סעונה אישור או רשיון איזשהו.
לכן פניתי אליך אחסול לשאול את פוך באם במסגרת תפקידו של משרד
הפנים, צריכה בקשה זו להיות נידונה. עד כמה שידיעתי משגח, קיימים
בארץ משרדי כלשים פרטיים, ואם כן - לא נראה לי כי עומד מכסול בדרכו
של מר המכרוק לפתוח משרדו בקרבנו.

הבטחת לברר ענין זה ולהודיעני - ועל כן אודה.

בברכה,

(-)
יוסף קוקיה

OFFICE OF THE
GOVERNOR

1970-01-01 "10-000-000" 10-000-000
 1970-01-01 "10-000-000" 10-000-000

Ref: 101216 60000, 0000 0000

[illegible]

POSSIBLE ONE OF THE TWO - SEE OTHER PAGE.

12/27/20

ДЛЯ ЧТЕНИЯ

سید محمد

11/1
933 (K)
13/2/64
9/2/64

ירושלים, י"א בשבט תשכ"ד
31 בינואר 1964

אל: אל"ם בן-ציון סחן
מר אהרן ניב
מר חנוך לב-כוכב
ניצב משנה א. דקל
מר יוסף שרון
מר ש. בר-זאב
מר א. ברוצקוס
מר הכטור
מר מועלם

מאת: לשכת סגן המר

חנני מחבד לחזמינך לישיבת הועדה לבדיקת חלוקת
הארץ לשטחיות ולנסות מחקייט בלשכת מר המנים בירושלים ביום
ראשון, כ"ו בשבט תשכ"ד (9.2.64) בשעה 16.00.

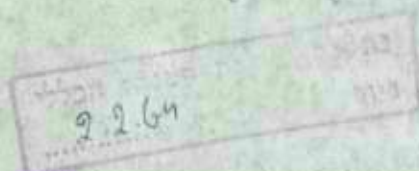
רצ"ב זכ"ד כהישיבה האחרונה.

בברכה,

מ. מ. מ.

ב. לוינסון
מנהל לשכת סגן המר

לוינסון

זכ"ר משיבתה השביעית אל הועדה לחלוקת הארץ למחוזות ולנפות

משתתפים: ד"ר י. ש. בן-מאיר

מר בר-זאב

מר ברוצקוס

נצ"מ דקל

אל"מ סחן

מר לב-כוכב

מר שרון

מר הכסטר

מר הכסטר: סבור שתנאי מדינתנו מאפשרים חלוקה נוחה לשלשה מחוזות בנוסף על מחוז ירושלים, אולם יש לקבוע, שמסדר כלשהו יהיה רשאי להקים מסדר מחוזי נוסף, או יותר, אם צרכיו מצדיקים זאת. אך יש לשמור על אחדות בגבולות המחוזות. יתכן שרצוי לספח חלק ממחוז המרכז, או ממחוז הדרום למחוז ירושלים ובדרך זו להקטין את העומס מאחד מהם.

החלוקה הניראית כדלקמן: מחוז חיפה + מחוז הצפון (עיר המחוז תהיה נצרת).
מחוז ת"א + מחוז המרכז
מחוז הדרום
ירושלים (אם ניצור מחוז ירושלים הרי רצוי להוסיף לו חלק מהמרכז או מהדרום).

מר ברוצקוס: עומד על דעתו שהביע בישיבות הקודמות, שלא נפיק תועלת כספית וייעול משינויים בחלוקה דעתה. אמנם, לכאורה צירופים של מחוזות הצפון וחיפה, המרכז ותל-אביב נראים הגיוניים. מוצא קשיים מעשיים בבצוע שינויים כאלה. מחד הממשלה לא תבטל את נצרת כעיר מחוז, ומאידך העברת מנגנון המחוז מחיפה לנצרת כרוכה בבעיות איטיות שיקטה להתגבר עליהן.

איחוד המרכז ותל-אביב נוגד את מגמת פיזור האוכלוסיה. כן, נשאלת השאלה היכן תהיה עיר המחוז. כמובן שמיקומה בתל-אביב יוסיף קשיים (תחבורה וכו') ואילו מיקומה ברמלה יאלץ תושבים רבים להטלטל בנסיעות.

לדעתו, צירוף נפת אשקלון לירושלים מתקבל יותר מאשר צירופה של נפת רמלה; וזאת - למרות שהתחבורה מאשקלון לירושלים גרועה מזו שבין רמלה לירושלים.

מר בר-זאב: מסדר התחבורה פועל לפי חלוקה לשלשה מחוזות, ואין נמוק מנהלי המצדיק שינוי חלוקה זו. לדעתו, בתנאי הארץ מספיקה חלוקה לשלשה מחוזות.

מציע להכין כעין "תכנית אב" של החלוקה הרצויה שתכלול שלבים של שינויים, כדי למנוע שינויים בדרך מהפכנית. תכנית זו תנחה את המשרדים, כך שבסופו של דבר יביאו השינויים לאחידות ולחלוקה הרצויה. הנמוק המרכזי שצריך להוות הבסיס לשינויים הוא הזהות לחלוקה מל"ח ובכוון זה צריכה הועדה להנחות.

מר שרון: נוכח העמדות השונות שהוסברו משך דיוני הועדה הוא מתחזק בדעתו שכדאי לקבוע חלוקה לשלשה מחוזות, ואין להתחסס לבעיות פרסונליות של כח אדם כאל שקול עיקרי, שכן זה שקול משני, והמשרדים יתגברו על בעיה זו.

אל"מ סחן: מיקומם של המשרדים המחוזיים לא ישפיע במדה ניכרת על האזרח, כיוון שעוקר עבודתם נוגעת לנציגי מוסדות מוניציפליים וכד'. לעומת זאת, מיקומה של הנפה נקבע לפי צרכי האזרח.

בועדות מל"ח משתתפים נציגי משרדי הממשלה. לדעתו, מוטב לקיים חלוקה לשלשה מחוזות כך שלא תתעורר הבעיה של הנציגות במל"ח וכן תהיה זהות בין חלוקת מל"ח לבין החלוקה האזרחית. אולם לא רצוי להגביל משרדים בחלוקתם, ולכן אם מסדר כלשהו יאלץ, לפי צרכיו, לעשות חלוקה גדולה יותר נרשה זאת בתנאי שלא "יטבר" גבולות.

מדגיש שהגדלת מחוז ירושלים תפגע בחלוקת מל"ח, ומשום כך מתנגד לכך. ברם מבחינת מל"ח אין התנגדות לאחוד מלא של ירושלים עם מחוז המרכז. החלוקה המוצעת היא:

חיפה + צפון

ת"א + מרכז

דרום

ירושלים (או שירושלים האוחד עם מחוז המרכז)

מר לב-כוכב: מבחינה מדינית רצוי להגדיל את מחוז ירושלים ולבטחו כמחוז נפרד. גם מבחינה פנימית כדאי לעשות זאת. כיום אין העסקה מלאה למחוז ירושלים כפי שהוא, ואילו אם יצורף חלק ממחוז המרכז או הדרום יש הצדקה כלכלית-מינהלית לקיום מחוז ירושלים.

מעדיף לצרף את נפת אשקלון למחוז ירושלים, כיון שחוטבי נפת רמלה קשורים יותר לת"א מבחינות רבות. קשר האזרח אל משרדי המחוז של משרד העבודה די הדוק ומתבטא בעיקר בענייני הכשרה מקצועית, יחסי עבודה ופקוח על העבודה.

ד"ר בן-מאיר: מתוך הדעות והעמדות הסונות שהושמעו מתוך דיוני הועדה מגיע למספר מסקנות: -

א. מחוז הדרום צריך להישאר ואין לבטלו. (אף המטרה עתידה להקים מפקדה מחוזית בבאר-טבע).

ב. מחוז הצפון צריך להישאר כמרכזו בנצרת (זו מדיניות הממשלה).

ג. גם ת"א, עקב חנאיה המיוחדים וריבוי האוכלוסייה, צריכה להישאר כמחוז ואין לספחה כנפה למחוז המרכז.

ד. ירושלים ניראית כיוצאת דופן. אין לצרפה לדרום, כיון שהדרום נשחז גדול ביותר, ובעיותיו מיוחדות. גם למחוז המרכז אין לצרפה כי אז ת"א תשאר כעין מובלעת קטנה בטסחה. אין לצרף את ירושלים למחוז אחר - זו דעת הכלל, פרט לנצ"מ דקל שהציע לצרף את ירושלים למחוז המרכז.

אין להתעלם מן הבעיות האישיות הכרוכות בהעברת משרדים. קטני התחבורה המורגשים כיום לא יסארו כך לנצח, וכנראה תוך השנים הקרובות תשתפר התחבורה.

מציע שנמליץ בפני ועדת השרים על החלוקה הרצויה ל-4 מחוזות כפי שנקבע בהמשך הדיונים. אך נחיר למשרדים לקיים חלוקה שונה מזו בתנאי שיסאפו לחלוקה לפי המתכונת שתוצע. משרד טיבצע טיבוים בחלוקה יעשה זאת אך ורק לפי המתכונת הזאת. כמו"כ, נקבע שמקסימום המחוזות יהיה ששה.

לדעתו, התכנית הרצויה היא: חיפה + הצפון (נצרת תהא עיר המחוז)
ת"א + המרכז (המטרה לא תוכל לאחד שני מחוזות
אלה)

דרום
ירושלים + נפת אשקלון.

נצ"מ דקל: רואה בפונקציה המחוזית גוף שתפקידו לכוון, לפקח ולהנחות את הדרגים שמתחתה, כגון, הנפה. אמנם המטרה שרט מצאה צורך להפוך את מחוז הדרום למחוז עצמאי, ולפי שעה הפונקציה המחוזית נמצאת בירושלים. אולם, כנראה, שבעתיד תיאלץ להקים גם בדרום פונקציה מחוזית נפרדת מזו שבירושלים. לפי הצעת החלוקה של ד"ר בן-מאיר תאלץ המטרה לחרוג מהמסגרת ו"לטבור" את החלוקה, שהרי אין ביכולת המטרה להסתפק במינהל מחוז אחד שיטלוט על מחוזות ת"א והמרכז. מחוז ת"א חייב להיות, מנקודת ראות מטריתית, מחוז נפרד. משום כך נאלץ להתנגד להצעת הטינוי ויעדיף את החלוקה הנוכחית על החלוקה המוצעת. מאידך יסכים לחלוקה ל-4 מחוזות בתנאי שת"א יסאר מחוז נפרד (ואת ירושלים ניתן לצרף למחוז המרכז).

מר טרון: מוסיף להצעת ד"ר בן-מאיר, שעלינו להגביל את המשרדים בחקופת זמן לטינויים, ולא לקבוע סתמית את החלוקה הרצויה. הצעתו: חיפה והצפון, ת"א והמרכז, ירושלים והדרום.

אל"מ טחן: מצדד בקביעת רמלה ונצרת נערי מחוז.

ד"ר בן-מאיר: רוב המשתתפים מצדיים בחלוקה לארבעה מחוזות, אך יש מחלוקת לעצם החלוקה. מר ברוצקוס מצדד שלא נשנה החלוקה למחוזות. קיימת אפשרות שנחלק לחמשה מחוזות (חיפה והצפון, ת"א, מרכז, דרום, ירושלים) אך נאפשר לכל מסרד ליצור מהחמשה - ארבעה מחוזות. בדרך זו חבוא בעית המטרה על פחרונה. אפשרות אחרת: נציע חלוקה ל-4 מחוזות (חיפה והצפון, תל-אביב והמרכז, הדרום, ירושלים) אך נקבע לגבי המטרה הסדר של חלוקה שונה. ואמנם ע"י כך נפגע במדה מסוימת באחידות החלוקה.

הישיבה הבאה תחקיים ביום ראשון, כ"ו בשבט תשכ"ד (9.2.64).

רשם: מ. לוינסון
26.1.64

תוספת תקנון לזכ"ד הקודם

א. בדברי נצ"מ דקל צ"ל כחוב: "... מתוך נסיון המטרה שצמצמה את מספר מחוזותיה מחמשה לשלטה..."

ב. בדברי מג דרון צ"ל כחוב:
"נראה לו שיש מקום לקבוע מסגרת של שלטה מחוזות".

הממונה על מחוז ירושלים

11 x 22 (הגדלה) - 1/1/64

ירושלים, ב' בשבט תשכ"ד
(16 בינואר 1964)

א/1/1/3

אל : סגן שר הפנים, משרד הפנים, ירושלים

מאת: הממונה על מחוז ירושלים

הנדון: הועדה לחלוקת המדינה למחוזות

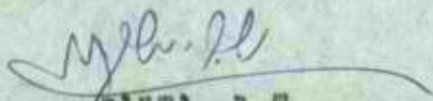
ישיבתה של ועדה המל"ה ביום 12.1.64 לא נסתיימה עד שעה 17.30, ואז היה כבר מאוחר מדי כדי להופיע בפני הועדה לחלוקת המדינה למחוזות הפועלת בראשותך. מאד מצטער אני על כך, כי לו הופעתי בפני הועדה היה בדעתי להדגיש שוב גם בפני הועדה את החשיבות הגדולה שיש בהרחבתו של מחוז ירושלים, כפי שצינתי בכנס הממונים בהשחתותך ביום 9.1.64. מחוז ירושלים הוא אמנם רב גווני ובעל חשיבות מדינית גדולה אבל איננו מהגדולים, והרחבתו רצויה כדי להגיע לחלוקה מאוזנת יותר של המדינה למחוזות מבחינת השטח והאוכלוסיה. מספר הרשויות המקומיות שבמחוז ירושלים הקיים הוא, כידוע, קטן ואילו כמה מהמחוזות האחרים כוללים רשויות במספר גדול כל כך שהן מטילות על המינהלים המחוזיים מעמסה כבדה מדי.

2. הרחבתו של מחוז ירושלים והגדלת מספר הרשויות המקומיות בו יוכל לסייע גם לפתרון בעיה הרשויות החלטות שבמחוז הקיים, ויחרום להרוק הקשר של אזורים נוספים לבירת המדינה, ויחזק אותה מבחינה כלכלית.

3. מעל לכל, מחוז ירושלים מורחב מאד רצוי מבחינה בינלאומית כדי לשים קץ על הרבורים על ירושלים ומחוזות שכאלו אינם אלא מובלעת צדדית לחוף ירדן ואבר נפרד מגוף המדינה. מחוז מורחב יוכל לעמוד איתן יותר נגד לחץ מדיני בין לאומי לנחוק הבירה וסביבתה מהמדינה. בקורו האחרון של האפיפיור, והרבורים מסביב לו, לא חרמו להפגת החששות הללו.

4. הנני מציע, איפוא, שנשחמש בהזדמנות של הדיון הנוכחי בהצעות לשינויים בתחומי המחוזות כדי לתקן את מעמדו של מחוז ירושלים ע"י הרחבתו במידה ניכרת לכל רוחבה של המדינה עד לים התיכון. בכנס הממונים הנ"ל הצעתי לספק למחוז ירושלים את כל נפת אשקלון, אבל יחנן שרצוי לצרף אליו גם חלק מנפות רמלה ורחובות. אם יוחלט כן, נביא הקלה מסוימת למחוז המרכז, מבלי לפגוע פגיעה רצינית במחוז הדרום עם מרחבו העצום ובעיות הפחות המיוחדות שלו.

בברכה,

ש.ב. ישעיהו

הממונה על מחוז ירושלים

20.1.64

הערה: למנהל הכללי, משרד הפנים, ירושלים.

זכ"ד מישיבתה השיתית של הועדה לבדיקת חלוקת הארץ למחוזות ולנפות

ד"ר י. ש. בן-מאיר - יו"ר	מר הכסטר
מר ברוצקוס	מר מועלס
אל"ם סחן	מר צ'חנובר - נציג משרד החקלאות
מר שרון	מר דיבון
מר לב-כוכב	
ניצב משנה א. דקל	

ד"ר בן-מאיר: שלשה נושאים עיקריים נחונים לדיוניה המסכמים של הועדה: -

- א. בעית הנפות
- ב. בעית המחוזות
- ג. אפשרויות של חקוני גבולות

יש להבחין בין הנפה למחוז בכך שהנפה נותנת שירותים בעיקר לאזרח, ואילו פעולות המחוז מתחכסות לנציג הצבור ולנבחר, ומדריכות את עובדי הנפות שבתחום המחוז. משך דיוני הועדה נשמעו דעותיהם של נציגי משרדים ומוסדות צבור ובהן הצעות והשגות שונות. מבחינה חכנונית מחולקת הארץ, לפי החלוקה משנת 1953, לשלשה מחוזות "עירוניים" ולשלשה "כפריים". השאלה העומדת בפנינו היא אם אין רצוי לשנות החלוקה דעתה.

חברי הועדה, ואף נציגים שהופיעו בפניה, הסכימו עם שלשת הנקודות הבאות:

1. כדי שתהיה אחדות בחלוקה חייבים משרדי הממשלה להסתגל לחלוקה שתקבע כרצויה.

2. משרד רשאי למזג מחוזות ו(או) נפות בתנאי שמזוג כזה לא "ישבור" גבולות של המחוזות ו(או) הנפות.

3. משרד רשאי להקים יותר ממשרד אחד בנפה כלשהי, אך חייב הוא לדאוג לכך שבעיר הנפה יהיה משרד.

מר דיבון: מביא לתשומת לב הועדה מכתבו של הממונה על מחוז ירושלים, מר ישעיה, בו מוצע לספח למחוז ירושלים את נפה אשקלון, ואולי אף את נפות רמלה ולוד, כדי לחזק את מעמדה של ירושלים מבחינה מדינית.

ד"ר בן-מאיר: לדעתו, רק מחוז הדרום ישאר כפי שהוא, ואילו לגבי כל יתר המחוזות נדון באפשרויות של שינויים.

מר ברוצקוס: מתנגד לשינויי בחלוקה דעתה. להלן הנמוקים לדעתו: -

א. שינויים יגרמו להוצאות גדולות. כדי שהוצאות אלה תהיינה רנסביליות צריך לקבוע חלוקה מתוך שקולים ארוכי טווח (של עשרות שנים). הנמוקים שהובאו בעד שינויים אינם בגדר שקולים ארוכי טווח.

ב. אינו מוצא כל מכנה משותף המאחד את דעותיהם של המצדדים בשינויים. טוען שהממונים על המחוזות מתנגדים לשינויים.

ג. גודל המחוז במדינתנו דומה לגודל המחוז במדינות אחרות.

ד. החלוקה משנת 1953 נעשתה על בסיס גיאוגרפי איחן (הן גיאוגרפי-פיזי והן דימוגרפי); כמו"כ לקחו בחשבון את איזורי ההשפעה שייצרו כחוצאה מהקמת המשרדים.

ה. החלוקה מקדמת את מגמת פיזור האוכלוסיה.

ניצב משנה דקל: מתנגד לאחוד מחוז ת"א עם מחוז המרכז. איחוד כזה ימנע פעילות תקינה של המטרה.

כנראה שהחלוקה דעתה רחבה מדי, וששום כך אף משרד אינו שומר על החלוקה. מתוך נסיון המטרה שצמצמה את מספר המחוזות מששה לארבעה למד שאין השינויים כרוכים בהוצאות כה רבות, כפי שמר ברוצקוס תיאר. נראה לו שניתן לאחד מחוזות, ואף לחסך בכך בעתיד מהוצאות הממשלה.

מר שרון: גם לו נראה שיש מקום לקבוע מסגרת של ארבעה מחוזות. אך אין למנוע ממשרד כלשהו לקיים "סניפים" נוספים במקומות אחרים אם צרכיו דורשים זאת. מסכים שזכות קדימה תהיה לערי המחוז והנפה.

מר לב-כוכב: מחוך הצעות שהובעו בדיוני הועדה מתרשם שניתן לצמצם מספר המחוזות. מצביע על נמוקים עיקריים לכך: -

- א. המגמה לרכז השירותים לאזרח בנפה, ולא במחוז.
 - ב. חלוקת הצבא ומל"ח מן הראוי שתשפיע גם על החלוקה האדמיניסטרטיבית.
 - ג. גם מדיניות פזור האוכלוסיה מצדיקה צמצום קביעת נצרת כעיר המחוז של המחוזות חיפה והמרכז תחרום לבסוס נצרת והגליל ותעזר לפיזור האוכלוסיה.
 - ד. בתנאי מדינתנו די בשקולים למווח של 15 שנה, ואין צורך לערוך חשובים לתקופת 100 שנה כפי שטוען מר ברוצקוס.
- לדעתו יש להגדיל את מחוז ירושלים בדרך של צירוף חלק ממחוז המרכז או ממחוז הדרום. כמו"כ, ניתן לאחד את מחוז ח"א והמרכז, אך אין רצוי לקבוע את ח"א כעיר המחוז, אלא עדיף לקבוע את רמלה כעיר המחוז.

רשם: מ. לוינסון
19.1.64

זכ"ד משיבה רביעית של הועדה לבדיקת חלוקת הארץ למחוזות ולנפות

משתתפים: ד"ר בן-מאיר - יו"ר; נצ"מ דקל, סא"ל טחן, מר ברוצקוס, מר גיב, מר דורון (מ"מ נציג משרד האוצר), מר דיבון.

מר ברוצקוס:

פותח בסקירה על החלוקה למחוזות ונפות במדינות אחרות, ומסכם כי כדאי לעשות שנויים רק אם לאחר השינויים ישתפר המצב בהרבה. מאחר ולדעתו המצב הקיים הוא לא כל כך רע, אין לדעתו להכניס שינויים יסודיים.

משרדי הממשלה החאימו את עצמם באיטיות לחלוקה הקיימת, ואם אחרי עשר שנים נכניס שינויים, יאבדו המשרדים את האמון ביציבות החלוקה.

החלוקה הקיימת מתאימה למגמות פיזור האוכלוסיה ואף מכוונת לעידודן. יש להביא בחשבון התפתחות לשלב ארוך יותר, ועם גידול האוכלוסיה, חהיה החלוקה הקיימת מתאימה עוד יותר. חזרה ל-3 מחוזות סיתרכזו סביב 3 הערים הגדולות, תביא להטפה מנוגדת למגמות הפיזור.

נכון שהגבול בין מחוז ת"א למחוז המרכז הוא מלאכותי, אולם גם במדינות אחרות הפרידו בין העיר הגדולה ובין סביבתה הקרובה: לונדון, פריז, ורטה, בואנוס-אירס ועוד.

ד"ר בן-מאיר:

אם לא נשנה את הנפות, שנויים במחוזות לא יספיעו כ"כ.

נצ"מ דקל:

את השירותים לאזור צריכה לתת הנפה, ומינהל המחוז צריך לעסוק רק בהכוונה ופיקוח, ובהפעלת סמכויות כלליות. לכן אין להרבות במחוזות. בהקשר זה גם אין חשיבות למינהל מחוזי לצורך פיזור האוכלוסיה.

הצעתו היא ל-4 מחוזות: צפון+חיפה; מרכז+ירושלים; דרום; ת"א. את הנפות יש לצרף: רמלה+רחובות; פ"ת+נתניה; עכו+צפת ומרכזה בכרמיאל; כנרת+יזרעאל ומרכזה בנצרת.

כאשר נגיע לאוכלוסיה בח 4 מליון יהיה צורך לבדוק אם יש מקום לחלק מחדש.

סא"ל טחן:

החלוקה הנוכחית של צה"ל רחוקה מן החלוקה האדמיניסטרטיבית מרחק רב. אין סכוי לאחידות בענין זה וגם אין לכך חשיבות רבה. אולם העיקר לגבי הוא ענין מל"ח: חשוב מאוד שלכל המשרדים העוסקים בעניני מל"ח תהיה חלוקה אדמיניסטרטיבית זהה.

לכן הצעתו ל-4 מחוזות: צפון+חיפה; ת"א+מרכז; ירושלים; דרום;

מר גיב:

תומך בהצעת סא"ל טחן. יש להרחיב את סמכויות הנפה, והמינהל המחוזי העוסק רק בענינים כלליים. לכן מספיק למעשה 3 מחוזות, אולם בגלל מעמדה של ירושלים, סבורני כי יש לחלק ל-4 מחוזות, כהצעת סא"ל טחן.

נצ"מ דקל:

ספק אם משרדי הממשלה המחוזיים יוכלו להשתלט עם המחוז המשותף ת"א+מרכז. המטרה לא תוכל בשום אופן.

ד"ר בן-מאיר:

מסתבר כי בדרך לאחידות בחלוקה האדמיניסטרטיבית עומדות 3 בעיות עיקריות: מל"ח, מטרה, וועדות בנין ערים. אם היינו מתגברים על בעיות אלה ניתן היה להסתפק ב-4 מחוזות. ואז תעמוד השאלה: לפי איזה חלוקה.

חלוקת הארץ למחוזות ולנפות

(ניתוח ביניים - המסך)

ט'

משרד הסעד פועל במסגרת 3 מחוזות: ירושלים והדרום - המרכז בירושלים;
תל-אביב והמרכז - תל-אביב; חיפה והצפון - חיפה.

שרות המבחן לנוער פועלים במסגרת 6 מחוזות לפי החלוקה האדמיניסטרטיבית.
שרותים אלה מקיימים משרדים נפתיים בכל ערי הנפה, וכן במספר ישובים גדולים
נוספים.

י'

משרד התחבורה פועל בעיקר מירושלים על בסיס ארצי; אולם הנהלת הרכבת ועיקר
המחסנים והמוטסכים נמצאים בחיפה. והאגף לתעופה אזרחית מרוכז בלוד.

פעולות משרד הרשויות והמפקח על התעבורה נעשית באמצעות שלשה משרדים מחוזיים.
ירושלים והדרום - ירושלים; תל-אביב והמרכז - תל-אביב (יפו); חיפה והצפון -
חיפה.

יא'

משרד החקלאות פועל באמצעות 8 אזורים הנקבעים לפי נתונים גיאוגרפיים
וגבולות מועצות אזוריות: גליל עליון - צפת; גליל מערבי - עכו; עפולה-בית שאן -
עפולה נצרת - נצרת; חדרה - חדרה; רעננה - רעננה; רחובות - רחובות; באר-שבע -
באר שבע;

חלוקה זו אינה כוללת את מינהל מקרקעי ישראל.

יב'

משרד ראש הממשלה מקיים 10 שירותים, ולהם שלוחות לפי סדורים נפרדים.

לשכת העתונות ושרות הסדור, מקיימים משרדים בתל-אביב וחיפה. המועצה הלאומית
למחקר ופיתוח, והמח' לטיפול נוף הארץ, פועלות במרכז: הראשונה בבאר שבע והשניה
בתל-אביב.

היועץ לענייני ערבים מקיים משרדים בחיפה, תל-אביב ונצרת.

החברה הממשלתית לחיירות פועלת לפי 3 מחוזות: ירושלים והדרום; תל-אביב
והמרכז; חיפה והצפון.

מרכז ההסברה מקיים 4 משרדים: ירושלים והפרוזדור - עד קרית גת; תל-אביב
והמרכז, חיפה והצפון; באר שבע - מקרית גת דרומה.

הלשכה לסטטיסטיקה מקיימת 3 משרדים: ירושלים - הדרום וחלק ממחוז המרכז;
תל-אביב ויתרת מחוז המרכז; חיפה והצפון;

יג'

משרד המסחר והתעשייה מקיים 4 מחוזות: ירושלים, תל-אביב והמרכז, חיפה
והצפון, באר-שבע.

יד'

משרד מבקר המדינה, נוסף למשרד הראשי, לשכות בתל-אביב ובחיפה.

ט"ז

1. משרד הדתות מקיים משרד בתל-אביב ולשכת קשר בחיפה.

2. בתי דין רבניים קיימים 8: ירושלים - למחוז ירושלים; תל-אביב -
למחוז תל-אביב ולנפת רמלה; חיפה - מחוז חיפה וכן נפות עכו ויזראל;
טבריה - נפת כנרת; צפת - נפת צפת; פתח-תקוה - נפת פ"ח והטרון;
רחובות - נפת רחובות; באר שבע - מחוז הדרום.

ט"ז

הנהלת בתי המשפט מקיימת 23 בתי משפט שלום; הצו קובע אזור שפוטו של כל
בית משפט הוא המחוז שבו הוא נמצא.

לגבי בתי המשפט המחוזיים תחומי שיפוטם מתחלקים לשלושה: ירושלים והדרום;
תל-אביב והמרכז, חיפה והצפון.

1. אגף מטביע חוץ, הלשכה לשקום נכים, אגף הפיקוח הכללי, נציבות שרות המדינה, והמרכז למיכון משרדים, כולם מקיימים משרדים בירושלים, תל-אביב וחיפה.
2. אגף המכס והבלו, מקיים 19 שלוחות: 2 בירושלים, 4 בתל-אביב, 3 בחיפה, וכן בלוד, אילת, באר-שבע, חדרה, נצרת, נתניה, עכו, פתח-תקוה, צפת ורחובות.
3. אגף מס הכנסה מקיים 22 מוקדי טומה - בכל ערי המחוז והנפה וכן בנהריה, כפר סבא, ורמת-גן.
4. מס רכוש וקרן פיצויים מקיים 13 שלוחות: בכל ערי המחוז והנפה מלבד רמלה ועכו.
5. מינהל הרכב הממטלתי פועל ב-5 סניפים: מחוז ירושלים, מחוז תל-אביב, מחוז המרכז והדרום, מחוז חיפה, מחוז הצפון.

זכ"ד משיבתה השלישית של הועדה לבדיקת חלוקת הארץ למחוזות ולנפות

משתתפים: ד"ר בן-מאיר - יו"ר, סא"ל טחן, נצב מטנה דקל, מר הקסטר, מר יהודה (משרד החקלאות), מר שפרינצק (מח' ההתישבות של הסוכנות), מר דיבון.

מר מ. יהודה (סמכ"ל למינהל - משרד החקלאות): מסביר את החלוקה האדמיניסטרטיבית הנהוגה כיום במשרד החקלאות. החלוקה ל-8 איזורים נעשתה בעיקר לאור הבעיות החקלאיות המשותפות לישובים. המשרד השתדל לכלול בכל יחידה איזורית את כל השירותים הנתנים לאזרח, פרט למינהל מקרקעי ישראל ול"מקורות" שרק עתה מנסים לצרף גם גורמים אלה ליחידות האיזוריות לשם מתן שירותים לקהל.

גופים ארציים, כמו נציבות המים, אינם כלולים במשרדים האיזוריים, אך קיים קשר הדוק בינם לבין המשרדים האיזוריים, וזאת - באמצעות באי כוח של הגופים הארציים המקבלים קהל במשרדים האיזוריים. לשאלת היו"ר עונה שכל השירותים שמשרד החקלאות חייב לתת מתבצעים במשרדים האיזוריים.

גם החלוקה שהיתה נהוגה במח' ההתישבות של הסוכנות השפיעה על החלוקה שבמשרד החקלאות, כיון שזה שאף לאחד את השירותים הנתנים ע"י הסוכנות עם אותם השירותים של משרד החקלאות.

מר ע. שפרינצק (מח' ההתישבות של הסוכנות): נהוגה חלוקה לחמש יחידות גדולות הקרויים "חבלים", והחבלים נחלקים ליחידות מטנה הקרויים "מחוזות". הסוכנות משתדלת לתאם את גבולות החלוקה עם משרד החקלאות, אך אין הדבר פשוט כ"כ. גבולות המחוזות נקבעים בהתאם למספר הישובים.

לשאלת ד"ר בן-מאיר עונה מר שפרינצק שתקון החלוקה בטינויים סבירים, לא יקשה על הסוכנות המוכנה לקבל על עצמה שינויים אלה.

מר יהודה: משרד החקלאות אינו יכול להסכים לחלוקה חדשה. רק לפני שנתיים הוסקעו כספים רבים בארגון מועצות מיעצות ולטכות הדרכה הפועלות ליד המועצות האיזוריות. אולם אין כל מניעה לחלק הגבולות באופן שונה בתנאי שהינויים לא יפגעו בגבולות המועצות האיזוריות.

מגעי משרד החקלאות בדרג המחוזות הם בעיקר עם משרד הבריאות ומשרד הפנים. עד עתה טרם נתקלו בקשיים העשויים לנבוע מחוסר תיאום בגבולות המחוזות הקיימים במשרדים השונים.

ד"ר בן-מאיר, יו"ר: טסיק מדבריו של מר יהודה שאין מניעה לחלוקה שונה בתנאי שלא נפגעו בגבולותיהן של המועצות האיזוריות. כל חלוקה שלפיה יקבלו החקלאים את שירותיהם במרוכז מכל משרדי הממשלה הריהי טובה גם למשרד החקלאות ומשום כך על משרד זה להשתדל להתאים עצמו לחלוקה כזו.

מר יהודה: מסכים עם דבריו האחרונים של ד"ר בן-מאיר בתנאי שתהיה גמישות בענין מיקום המשרדים, כגון, תחנות קהל, כיון שהוסקעו כספים רבים במיקומם.

מר יהודה מבקש שיצורף לוועדה מסקיף מטעם משרד החקלאות. ד"ר בן-מאיר הבטיח שלפני ^{הקטן} סכומי המלצות הועדה יתקשרו עם כל משרדי הממשלה ויבקשו הגבותיהם והערותיהם.

מר יהודה מציין קוטי נוסף העלול להתעורר משינוי החלוקה הנוכחית של משרדו - מאמצים רבים הוסקעו בהעברת מגורי עובדים למקום עבודתם, ואילו שינוי המיקום עלול להרוס מה שהושג בתחום זה.

מר דיבון: מציע טבייטיות הבאות תחיל הועדה בדיונים פנימיים וכך לאחר שתתגבש הצעה אפשר יהיה לבקש הגבות משרדי הממשלה.

ד"ר בן-מאיר: בטבוע הבא ביום א' ט"ז בחשוון תשכ"ד (3.11.63) תתחיל הועדה בדיון פנימי. הישיבה תתקיים בלשכת שר הפנים, רח' אחד העם 13 הל-אביב.

ט' בחשוון תשכ"ד
27 באוקטובר 1963

א.נ.כ. : חזונה
 3. בק"ם מזה התקלה
 ג.מ.

לוחות סדר התקלות

כ ל ל י

1.

- 1.1 בשדר התקלות מועלות 8 סלוחות איזוריות (סדרים איזוריים) המכילים בתוכם את מרבית החקירות הסונקציונליות של הסדר של בסיס איזורי.
 אזורים אלה מקיפים את כל היטובים המקוריים (מוטבות, מוטבים, קיבוצים, חוות, כפרי היעוטים וספקים הקלאיים במחומי יטובים עירוניים).
- 1.2 בנוסף לסדרים האיזוריים מקיף שדר התקלות בחלקי הארץ הטונים יחידות שנה המועלות מהן למרכזי יחידות האם והמסמלות במחומים מקצועיים סוגריים, יחידות אלתלפופות ומונחות ע"י יחידות ארציות מרכזיות.
 יחידות שנה אלה נקבעו במקומות האם קיימים עתה לשדר הנאים שמוגרמיים - גאוגרמיים שהייבו הקמתם באותם מקומות (לדוגמה: סדר לרייב בסיס סחוקים הנמצא בשבריה בשל קיומה של קיר זו על שם ים כנרת וכו').

סיקור ובולות הסדרים האיזוריים

2.

מ"ב סמך הסקפת את החלוקה האיזורית של הסדר.
 לחן מירוס מקומות ובולות הסדרים האיזוריים:

- 2.1 סדר איזורי גליל עליון - הבסיס בצפת
 מקיף את היטובים במחום השימוש של מועצות איזוריות:
 גליל עליון ושירות הגליל.
- 2.2 סדר איזורי גליל מערבי - הבסיס בעכו
 מקיף את היטובים במחום השימוש של מועצות איזוריות. זבולון, נפתן, בעהון, סולם צור ומעלה הגליל.
- 2.3 סדר איזורי עפולה - בית שאן - הבסיס בעפולה
 מקיף את היטובים במחום השימוש של מועצות איזוריות גליל החתון, מגידו, קיסון, יזרעאל, גלבוע, בקעת בית שאן ועמק הירדן.
- 2.4 סדר איזורי נצרת - הבסיס בנצרת
 מקיף את כל יטובי השימושים נפת נצרת ומרכז את פעולות השימוש כסדר הערבי בכל חלקי הארץ.
- 2.5 סדר איזורי חדרה - הבסיס בחדרה
 מקיף את היטובים במחום השימוש של מועצות איזוריות חוף הכרמל, אלונה, מנשה, ועמק חפר.
- 2.6 סדר איזורי רעננה - הבסיס ברעננה
 מקיף את היטובים במחום השימוש של מועצות איזוריות חוף חשדון, מאעלות אשק, חדר חשדון, הירקון, חשדון המילון וחשדון הצפוני.
- 2.7 סדר איזורי רחובות - הבסיס ברחובות
 מקיף את היטובים במחום השימוש של מועצות איזוריות עמק לוד, מודיעים, נהל שורק, באר-טוביה, ברנר, גדרות, גזר, גיזר, גן רוה, אבל יכנה, האלה, אבן העזר, וחרי יחודות.
- 2.8 סדר איזורי באר-אבט - הבסיס בבאר-אבט
 מקיף את היטובים במחום השימוש של מועצות איזוריות חפר, חוף אשקלון, שפיר, שער הנגב, שלחין, רמת הנגב, עזמח, מרחבים, לכיש, יואב, בני שמעון, אבל מעון וחוף אשקלון.

מסכיות וכפירות המכירות והאיזורים

3.

- 3.1 כל משרד איזורי מחוז יחידה ארגונית עצמאית בראשות מנהל איזור המועל ע"ס סיוניות והנהיגה משרד החקלאות במסגרת הוכנה כבודה מאשרת ע"י הנהלת המשרד, ובחכונת מקצועית של יחידות המשרד המרכזיות.
- 3.2 המשרדים האיזוריים מאחרים בחוכם את מרכיב החקירות הפונקציונליים במשרד החקלאות ומועלים בכל הענפים שבאיזור מבחינת חכנון ושימוש, שירותים וטרינריים, הדרכת, הנדסה ושיפור קרקע, מים, תצפיות ונטינות ושרותים אחרים הנחנים לחקלאיים באיזור בתאום עם גורמים הקלאיים ציבוריים.

פעולות ושירותים הנחנים ע"י המשרדים והאיזורים

4.

4.1 מועצת האיזור

ליד כל משרד איזורי מועלת מועצת המורכבת מנציגי החקלאים, והחקירה לייצג את ריטות החקלאים, לתאום פעולה בין המשרד האיזורי לבין גורמים כלכליים וחברתיים באותו איזור ולכוון את פעולתו.

4.2 ועדות מקצועיות מיעצות

ליד כל משרד איזורי קיימות ועדות מקצועיות ענפיות שתפקידן לייצג ולכוון את המשרד האיזורי בענפי החקלאות השונים. הועדות מורכבות מנציגי החקלאים באיזור בתאום לקביעת מועצת האיזור.

4.3 הדרכה

לשירות ההדרכה באיזורים, אחראיות לפעולות ההדרכה והן מתאמות את פעולותיהן עם המשרד האיזורי במסגרת תאום פעולה ארצי בין הנהלת המשרד לבין הנהלת מנהל ההדרכה. לשירות ההדרכה עורכות ימי הרגעה, ימי שדה, ימי עיון, שיחות עם ישובים וכו'.

ליד כל לשכה הדרכה קיימת מעבדה לשירות שדה האחראית לבדיקות טיכניות, מידיות וכימיות של קרקע.

4.4 חכנון ושימוש

הא החכנון והשימוש באיזור מועל בחכונת המרכז לחכנון הקלאי. התקידו: חכנון ייעודי שהים, חכנון מבנה חשק וענפיו, איסוף ניהונים לחכנון מיכסות הייצור, חסים והקרקע. הוא מטפל גם בחכנון ובביצועו של הקציב המיתוח באיזור כחשק להנהיגות המרכז לחכנון ומנהל המחלקה לשימוש הקלאי.

4.5 הנדסה ושיפור קרקע

הא הנדסה ושיפור הקרקע מועל בחכונת האגף לשיפור קרקע במרכז המקצועי לחקלאות. התקידו: שימוש וחכנון שיטות ופעולות שיפור קרקע, הכשרת קרקע, ניקוד ופרעה טבעי.

4.6 שירותים וטרינריים

הלשכות הוטרינריות באיזור מועלות בחכונת הנהלת השרותים הוטרינריים והן מועלות: שירותים וטרינריים ומעבדה לבדיקה מחלות עוסות.

הלשכה מועלת בעיקר למניעה ההתפשטות מחלות מדבקות ע"י בדיקות, מבחנים, וחיסונים.

4.7 מים

הא חסים באיזור מועל בחכונת מקצועית של נציבות חסים. התקידו: תיקונים: ביקורת שדה על טכני המקח מים, איסוף ובדיקה נחונים לריטוי צריכת מים, בדיקה הוכניות ריחות, מקוח על הנהגה אביצרי השקיה חוסכי מים, תאום חלוקת חסים לצרכני האיזור, הנהגה מידית מים בערים ומפעלי העמיה ומיקוח על מילוק שטחים.

רשימי נאמנות

4.8

הם הרשוי והתקנה באיזור המכל כמחן רשימות ובמקרה של כגון: בקורה שרר הדר בכמי אריות ובנסלים, מחן רשימות לרשימות במחנים בשדות, עקירה מעלים, חסימת שטחי כוחנה, ציור, המלצה לרשוי רכב חקלאי, אישור לנחלקה הררים וכו'.

מחשבות נוספות שדה

4.9

לצורך ביצוע מחקרים ונסיונות שדה איזוריים קיימות באיזוריים מחנות וחנות למחקרי שדה הכפופות להנהלת המשרדים האיזוריים.

המשרדים האיזוריים יוזמים מחקרים ונסויי שדה במטרה לעצור מהרונות לבעיות מקצועיות וחומות המתקורות באיזור. חקלאי האיזור משהממים במימון מעולות אלה והן בעלות בסמוך עמם.

הסוכנה מקבוצה לביצוע מחקרים ונסויי שדה באיזוריים ניהנה ע"י הסוכן לחקר התקלחות ע"ש וולקני.

יחידות מנהל איזוריות המעלות מחן לשרידי יחידות ואס

5

יחידות מנהל איזוריות במירות ההידרולוגי

5.1

היחידות ההידרולוגי שליד נציבות המים המכל במחקר ההידרולוגי ועבודות ההידרומטריות.

למירות זה 5 שלוחות המכונות למנהל היחידות ההידרולוגי והמטלות בביצוע פעולות ההידרומטריות למקנזה נחנני שדה ההידרומטריות וריו"ח עליהם:

ואלו הן המלוחות:

- א. איזור השרון ודרום יהודה
- ב. איזור הנגב והערבה
- ג. מחוז הצפון
- ד. איזור הגליל המערבי והמזרחי
- ה. איזור הירדן

חווה איזוריות למחקרי שדה בסכנו לחקר התקלחות ע"ש וולקני

5.2

הסוכן לחקר התקלחות עוטק במחקר חקלאי מעברתי ובמחקר שדה. המחקר המעברתי נעשה במחלקות הסוכן בניה דבון ובמחנות, ואילו מחקר השדה נעשה ב-4 חווה איזוריות המכונות ע"י מחלקות המחקר המרכזיות שבסכנו.

ואלו הן החוות:

- א. חווה נסיונות - במיה דבון
- ב. חווה נסיונות - בנזה ישר
- ג. חווה נסיונות - בגילת
- ד. חווה נסיונות - במכל חחר

יחידות מנהל באגרי לרייב

5.3

- א. מעגן הרייב בקישון - חישת
- ב. טרור לרייב במים פחוקים - במדינת
- ג. טרור לרייב ימני - בא"ש - חישת
- ד. טרור לרייב חומי ומים עליונים - במל-אביב
- ה. מחלקה למרגה - במל-אביב
- ו. מחנה לחקר הרייב הימני - במישת
- ז. מחנה לחקר המרגה - בדרור
- ח. מחנה מלחוט - ביסו

זכ"ד משיבתה השנייה של הועדה לבדיקת חלוקת הארץ למחוזות ולנפות

השתתפו: ד"ר בן-מאיר יו"ר,
ניצב משנה א. דקל,
מר ברוצקוס,
סא"ל חחק,
מר לב-כוכב,
מר ניב,
מר דיבון (מרכז הועדה),
ד"ר שמלץ - הלשכה לסטטיסטיקה,
ד"ר קולודני - "
ד"ר ח. ש. הלוי - משרד הבריאות,
מר הקסטר - נציבות שירות המדינה.

עמדת הלשכה לסטטיסטיקה (ד"ר שמלץ וד"ר קולודני): לצרכי מפקד האוכלוסין והדיוור שנעשה ב-1961 התבססה הלשכה לסטטיסטיקה על החלוקה למחוזות ולנפות האדמיניסטרטיבית הקיימת וכן על חלוקה לאיזורים טבעיים. עבוד הנתונים נעשה על בסיס החלוקה הזו. גם בשנתון הסטטיסטי האחרון משתקפת חלוקה זו. המלצת הלשכה לסטטיסטיקה שלא לשנות את החלוקה הקיימת שכן השינויים יסכלו נצול הידע הסטטיסטי שהושג במפקד האוכלוסין והדיוור.

אם בכל זאת תמליץ הועדה על שינויים בחלוקה הרי יש לשמור, לפחות, על גבולות הנפות, (שהם יהיה "הרע במעוטו") או לעשות צירופים של נפות שלמות, אך לא לחרוג מגבולותיהן.

עמדת משרד הבריאות (ד"ר ח. ש. הלוי): פרט לכמה חריגים קיימת במשרד הבריאות החלוקה האדמיניסטרטיבית הרשמית של המדינה (כפי שהוחלט עליה ב-1953). מסכים עם ד"ר שמלץ שרצוי מאד לשמור על היציבות שבחלוקה לשם נצול מחקרים סטטיסטיים.

התופעה של "מחוז" ו"נפה" גורמת במקרים רבים ל"סחבת". הנטייה במשרד הבריאות לאפשר לאחד נפות ומאידך לבטל מחוזות. אין המשרד ממליץ על שיטת ה"מרחבים" (דהיינו: איחוד מחוזות ל"מרחב" אחד). גם בעית קטרי התחבורה בין הנפות למחוזות מעוררת קשיים. דוגמא: נפת עכו שייכת למחוז הצפון שמרכזו בנצרת בעוד שהתחבורה בין עכו לנצרת עוברת דרך חיפה, וכן נפת אשקלון שמבחינת החלוקה הושמית שייכת למחוז הדרום, אך התחבורה ממנה לבאר שבע קשה, וכנראה זו אחת הסבות לאי יצירת מחוז הדרום.

ד"ר הלוי מציין הקשיים הנובעים מהחלוקה השונה הנהוגה בקופת חולים ובסוכנות היהודית, וטוען שיש להמליץ על התאמת החלוקות.

לשאלת ניצב משנה א. דקל עונה שאין מן הרצוי להקטין מספר המחוזות מבלי לאחד נפות, שכן לא יהיה בכך חסכון בכח אדם והשליטה על הנפות תפגם.

לשאלת ד"ר בן-מאיר עונה שמשרדי המחוז ממלאים בעיקר תפקידי הדרכה לנפות. כיום יש חמשה מחוזות במשרד הבריאות, ואילו נפות באר-שבע ואשקלון, דהיינו, מחוז הדרום, קטורות במישרין למשרד הראשי בירושלים.

לשאלת מר לב-כוכב עונה ששני אלמנטים קובעים לגבי אספקט מתן השירותים: אופי האוכלוסיה וגודלה ואופי האיזור וגודלו.

למשרד הבריאות אינחרס מובן: שלא יהיה פצול יתר או הרחבת יתר. אך נכון שלאור אינטרס זה אופן החלוקה למחוזות ולנפות אינו משנה. מספר המינימום האופטימלי של תושבים בנפה הוא, לצרכי המשרד, 100.000 נפש.

ד"ר בן-מאיר, יו"ר הועדה, סוקר את דו"ח הביניים המבוסס על נתוח החלוקה דעתה בתשעה משרדי המטלה.

מר הקסטר (נציבות שירות המדינה): יש להבחין בין יחידות בטדה הקטורות למחוז לבין יחידות הקטורות למשרד הראשי, וכן יש להבחין בין יחידות שבהן האזרח מקבל שירותים סטטוטוריים, כגון, רשום במרשם חושבים ורשום קרקעות לבין שירותים אחרים כגון הדרכה וייעוץ. לגבי השירותים הראשונים רצוי שתהיה אחידות בחלוקה כדי שתושג נוחיות מקטימלית למען האזרח החייב לקבל שירות מסוים.

מר לב-כוכב: נראה שהמגמה צריכה להיות לצמצום מספר המחוזות (סיהור 4 בלבד). יש יחידות שניתן להגיע לאחידות במקומן, אולם מאידך ישנן יחידות שבהן בעיות ספיציפיות קשה להתגבר עליהן.

שירות התעסוקה והבטוחה הלאומי ימשיכו לספק צרכי האזרח בכל מקום ומקום והם יהיו קטורים למשרד הראשי שבירושלים.

ד"ר בן-מאיר: א. הישיבה הבאה תתקיים ביום א' הבא ב' בחשון תשכ"ד (20.10.63) בשעה 16.00 בלשכת סגן טר הפנים בירושלים.

ב. יוזמנו לישיבה הבאה נציגי מחלקות ההתיישבות והקליטה של הסוכנות היהודית, ונציג משרד החקלאות.

ג. נציג קופ"ח יוזמן בטלב מאוחר יותר.

רשם: מ. לוינסון
14.10.63

חלוקת הארץ למחוזות ולנפות

(ניהוח ביניים - 9 משרדים)

7

- א' משרדי החוץ והפיתוח אינם מקיימים שלוחות מחוץ למשרד הראשי.
- ב' משרד הפנים מקיים 6 משרדים מחוזיים ו-14 משרדים נפתיים, לפי הגבולות שנקבעו בהחלטת הממשלה משנת 1957.
- ג' משרד החינוך מקיים 6 משרדים מחוזיים. גבולות המחוזות זהים לחלוקה הממשלתית, אולם המשרד המחוזי של מחוז המרכז נמצא בתל-אביב.
- ד' משרד הבריאות מארגן את שירותיו ברחבי הארץ לפי החלוקה הממשלתית, אולם כיום פועלת בכאר-שבע לשכה נפתית בלבד; הלשכה המחוזית למחוז הדרום אינה פועלת כיום.
- ה' משרד המשטרה פועל במסגרת 3 מחוזות ו-12 נפות: המחוז הצפוני חופף את הגבולות של מחוזות חיפה והצפון, ומרכזו בחיפה; המחוז הדרומי, חופף את גבולות מחוזות ירושלים, המרכז והדרום; מחוז תל-אביב הזהה עם גבולות מחוז תל-אביב.
- 9 הנפות המסורתיות - 5 במחוז הצפוני ו-4 במחוז הדרומי - הן מיזוגים של נפות ממשלתיות: נפת חיפה, נפת צפת-כנרת, נפת עכו, נפת יזראל, נפת חדרה, נפת ירושלים (חופפת את גבולות מחוז ירושלים המינהלי), נפת פ"ח-השרון, נפת רמלה-רחובות, נפת הנגב (חופפת את גבולות מחוז הדרום).
- המשטרה חלקה את מחוז תל-אביב ל-3 נפות שאינן קיימות כלל בחלוקה הממשלתית: הנפה הצפונית, הנפה הדרומית ונפת רמח-גן.
- ו' משרד הדואר מקיים 3 שלוחות מחוזיות: מחוז ירושלים והדרום, ת"א והמרכז, חיפה והצפון. הגבולות של המחוזות המאוחדים זהים לגבולות המינהליים. משרד הדואר אינו מקיים שלוחות בדרג נפתית.
- ז' המוסד לביטוח לאומי מקיים סניפים בכל ערי המחוז והנפה וכן בכפר סבא, נהריה, יפו ורמת-גן. כל הסניפים כפופים למשרד הראשי, אולם הסניפים בירושלים, ת"א וחיפה מקיימים שירותים מסויימים (ועדות רפואיות, וסרותי שיקום) עבור כל הסניפים שבמחוזותיהם. (המונח "מחוזות" בהקשר זה אינו מוגדר במכתב שנתקבל מן המוסד).
- ח' א. שלוחות משרד העבודה פועלות במסגרת חלוקה גיאוגרפית השונה לגבי השירותים השונים אותם מגיש המשרד לאוכלוסייה:
1. מחוז ירושלים: לגבי יחסי עבודה, זהה עם הגבול המינהלי, לגבי חכנון כ"א לשעת חרום - מחוז ירושלים והדרום, לגבי פיקוח על בטיחות בעבודה - ירושלים, אשדוד והחלק הצפוני של נפת אשקלון, לגבי חינוך מקצועי - מחוז י-ם ונפת אשקלון.
 2. מחוז הדרום: לגבי יחסי עבודה - מחוז הדרום, לגבי פיקוח על בטיחות בעבודה - מחוז הדרום ללא אשדוד והחלק הצפוני של נפת אשקלון, לגבי חינוך מקצועי לתעסוקה - הגבול הצפוני עובר בשדרות ודרומה לקרית גת.
 3. מחוז ת"א והמ': מורחב בהתאם לגבולות השונים של מחוז הדרום.
 4. מחוז חיפה והצפון: במחוז זה מקיים המשרד "משרדים מקומיים" בנצרת ובסבריה.
- ב. מחלקת עבודות ציבוריות, מקיימת חלוקה ל-5 מחוזות: מחוז הצפון, מחוז חיפה, מחוז ת"א והמרכז, מחוז ירושלים, כולל נפת אשקלון, מחוז הדרום (ללא נפת אשקלון). כ"כ מקיימת מ.ע.צ. משרדים נפתיים באשקלון, נצרת, סבריה ועפולה.
- ג. מחלקת המדידות, מקיימת חלוקה ל-4 מחוזות: מחוז חיפה וצפון, מחוז ת"א והמרכז, כולל נפת אשקלון, מחוז הדרום (למעט נפת אשקלון) ומחוז ירושלים. כ"כ מקיימת המחלקה שני משרדים מקומיים בנצרת ובסבריה.
- ד. המכון לפיריון העבודה והייצור, מקיים חלוקה ל-3 מחוזות: חיפה והצפון, תל-אביב-המרכז-והדרום, וירושלים.
- ה. המוסד לבטיחות וגהות מקיים חלוקה ל-4 מחוזות: ת"א-המרכז-אזור אשדוד, חיפה והצפון; ירושלים; הדרום (למעט אזור אשדוד).

התהוות החלוקה הנוכחית למחוזות ולנפות

בוקופת המנדט הבריטי הייתה ארץ-ישראל מחולקת לאחרונה ל-6 מחוזות ול-17 נפות. על כן המחוז כלל בממוצע אוכלוסיה בח 300.000 תושבים ונפה כ-100.000 תושבים. החלוקה הזו לא הייתה מקרית וירשה באופן חלקי גבולות של חלוקות אדמיניסטרטיביות יותר עתיקות של התקופה העות'מאנית ואף של תקופות יותר קדומות. גבולות אלה לא היו מקריים גם מבחינה פיזית ובעיקר בשטחים הרריים תאמו קווי פזיזים יציבים - (רכסי הרים והגבולות של אגני הנקוז).

א-התאמה של הגבולות האדמיניסטרטיביים שנשארו מימי המנדט למרחבה של מדינת ישראל החדשה לא הטרידה ביותר את הממשלה בשנים הראשונות של קיום המדינה. לעומת זאת החלוקה של שטח המדינה ליחידות מרחביות מוסכמות ויציבות הייתה נקודת מוצא של התכנון המרחבי, שהתחיל לפעול מיד עם הקמת המדינה. קביעת יחידות גיאוגרפיות מוסכמות הוא הצעד הראשון לתכנון מרחבי ולתחילת היחידות האלה מקדישים לעתים מחקר גיאוגרפי יסודי. כך נעשה בבלגיה, צרפת, איטליה, פולין, צ'כוסלובקיה ובכל הארצות שבהן טפלו ביסודיות בבעיות התכנון המרחבי. בעיה זו אין רואים כבעיה אדמיניסטרטיבית, אלא בראש וראשונה כבעיה כלכלית, חברתית ומוניציפלית. שואפים לקבוע יחידות גיאוגרפיות בסיסיות שתוכלנה לסמט מסגרות ללכוד אזורי ולטחוף פעולה בין רשויות מקומיות בחומים רבים ככל האפשר. שואפים שהמסגרות האלה תהיינה גם זהות ומתאימות לחלוקה האדמיניסטרטיבית של המרחב. מאחר שברוב הארצות החלוקה האדמיניסטרטיבית היא ירושה של הסטוריה פוליטית, לפעמים ארוכה מאד לרוב אינם מגיעים לזהות זו.

גם אצלנו המעשה הראשון של התכנון המרחבי היה בחלוקה של שטח המדינה ל"תאים" גיאוגרפיים בסיסיים היכולים להיות כל אחד אזור מלוכד קטן ונושא לתכנון משותף. כך נוצרה מפה של 24 "נפות התכנון". מפה זו עברה בקורת של ועדה צבורית מקצועית שנחמנתה על ידי שר הבנוי והעבודה הראשון וקבלה את אשרה. הגורמים שבהם התחשבו יוצרי מפה זו בזמן קביעת גבולותיהם של הנפות היו שונים, ביניהם גורמים פיזיים כגון טופוגרפיה, גבולות אגני נקוז ואופי החקלאי של האזור וגורמים של גיאוגרפיה אנושית כגון תחבורה, יחידות הסטוריות, גבולות של היחידות האדמיניסטרטיביות של המנדט ושל הרשויות המקומיות ומעל הכל תחומי ההשפעה המשוערים של מרכזים עירוניים קיימים או של אלה שחשבו להקים בעתיד. על כן החלוקה הזו לא נשענה רק על הקיים, אלא הייתה מכוונת במידה רבה לקראת העתיד, החלוקה הביאה בחשבון במידה רבה את החלוקה הגיאוגרפית של האוכלוסיה בעתיד - החוצאה המסוערת של פעולות פזור האוכלוסין שהיו הנושא העיקרי של מדיניות התכנון הארצי. החלוקה "לנפות התכנון" הייתה לבסיס הגיאוגרפי של פעולות התכנון המרחבי עצמו. בשלב מאוחר יותר נעשתה חלוקה נוספת של "נפות התכנון" ליחידות משנה - "יחידות תכנון" (35).

מאחר שהנסיון בעולם מלמד שלא על נקלה ניתן לשנות גבולות אדמיניסטרטיביים והם בדרך כלל "ארוכי חיים", היה ברור שרצוי לבנות גבולות אלה לא רק על השקולים החולפים של היעילות האדמיניסטרטיבית החולפת, אלא על יסודות גיאוגרפיים - תכנוניים יציבים, כפי שהתקפו במפה של נפות התכנון. על כן דגל אגף התכנון בכך שמחוזות ונפות אדמיניסטרטיביים חייבים להיות צרופים של נפות התכנון שבהם ראה יחידות גיאוגרפיות בסיסיות של ארצנו.

הועדה הראשונה לחלוקת הארץ לנפות ומחוזות שנחמנתה על ידי הממשלה בסנת 1950 קבלה בדרך כלל את העקרונות הזה. בעוד שלא היו חלוקי דעות רבים ביחס לגבולות של הנפות היו כאלה לגבי צרופי הנפות למחוזות. לעומת ההצעה של החלוקה ל-5 מחוזות (צפון, חיפה, ת"א, ירושלים והנגב) המתבססת על "נפות התכנון" הומלץ, ברוב קטן, על חלוקה ל-6 מחוזות (גם היא על בסיס "נפות התכנון") היוצרת בצד מחוז הנגב גם מחוז "הדרום" הכולל אזורי ראשון לציון, רחובות ואשקלון.

הממשלה לא נחנה חוקף למסקנות ועדה זו והשאלה נשארה תלויה ועומדת עד החמנתו של מר רוקח לשר הפנים - והוא העמיד מיד את השאלה הזו על סדר יומה של הממשלה. מונחה ועדה נוספת המרכבת ממסד הפנים ונציגי מסדה וצ.ה.ל. אגף התכנון פעל כגוף מקצועי המדריך את הועדה הנ"ל.

הועדה קבלה מהממשלה הנחיות עקרוניות ברורות והן:

- (א) יצירה 6 מחוזות - 3 מחוזות עירוניים ו-3 מרחביים.
- (ב) שמירה ככל האפשר על הגבולות הקיימים של הרשויות המקומיות
- (ג) זהות של החלוקה האדמיניסטרטיבית האזורית עם גבולות הפקודים הצבאיים.

ההנחיה האחרונה גרמה קשיים ניכרים בזמן קביעת הגבולות למחוזות ונפות מאחר והשקולים הצבאיים לקביעת הגבולות הפקודים היו לעתים שונים לחלוטין מהשקולים לקביעת הגבולות האזרחיים הגיאוגרפיים וליחידות אדמיניסטרטיביות אזוריות.

מפת הנפות והמחוזות שערכה הועדה הזו היתה במידה רבה התאמתם של צרופי "נפות התכנון" להנחיות הממשלה. ההכרח להתאים את המפה לגבולות הפקודים והרשויות המקומיות גרם לסטיות מגבולות מקוריים של "נפות התכנון". כמו כן, היה הכרח לחלק אחת מנפות התכנון - זו של נצרת בין הנפות האדמיניסטרטיביות הסמוכות על מנת למנוע יצירת נפה בעלת אוכלוסיה ערבית בלבד. נמוק זה השפיע גם בזמן קביעת מימדי מחוז הצפון שנקבעו כרחבים יותר על מנת להבטיח בו רוב של אוכלוסיה יהודית. שנויים נוספים הוכנסו במפה על ידי שר הפנים וטעויות אחדות נעשו בזמן הפרסום בגלל מהירות הפעולה. בקויה העיקריים נטענת החלוקה על יסודות גיאוגרפיים - תכנוניים איתנים למדי, ומכוונת על פי דמות המדינה בעתיד אחרי בצוע חכניות פזור האוכלוסיה. מתפקידה היה גם לסייע לפזור בדרך של אי-רכוז מטרדי הממשלה ויצירת קריות ממשלתיות בנצרת, צפת, טבריה, עכו, חדרה, נהניה, רמלה, רחובות, אשקלון ובאר-שבע. קריות ממשלתיות אלה מהוות גורם מסייע להתעצמות של ערי טדה ולמניעת רכוז מופרז של תפקידים מינהליים בטלנת הערים הגדולות. מחוך שקול זה קבעו גם נפות נפרדות לצפת ולטבריה (בעקבות המציאות בימי המנדט הבריטי) למרות שגודל האוכלוסיה בהווה ואף בעתיד איננו מצדיק יצירת שתי נפות נפרדות. באופן כללי ניתן לקבוע שיש יסוד גיאוגרפי-תכנוני איתן לנפות אדמיניסטרטיביות, בעוד שצרוף הנפות למחוזות יוצר מסגרות פחות גיאוגרפיות ויותר אדמיניסטרטיביות.

החלוקה הזו נתקבלה בשנת 1953 ומכא הוחלטת הממשלה חוייבו המשרדים להתאים את מבניהם המרחבי למסגרת האדמיניסטרטיבית החדשה. בזאת מעולם לא התכוונה הממשלה שכל משרד ומשרד יקים 6 משרדים מחוזיים ו-14 משרדים נמתיים, אלא טבעי שהמשרדים יתארגנו גם עם מספר מצומצם יותר של יחידות למשל ב-3 או 4 מחוזות בתנאי שיחידותיהם המרחביות יהיו צרופים של מחוזות או נפות שלמות כך שגבולותיהם לא יחצו את מרחבי הנפות.

הטגותיהם של רשויות ושל גופים אחרים וגם סגיאות שנעשו בגלל מהירות הפעולה גרמו בשנת 1955 למינוי ועדה נוספת מנציגי משרד הפנים, משרדה וצ.ה.ל בראשותו של מר ישעיה - סמכ"ל למינהל במשרד הפנים לשם בדיקה נוספת של הגבולות. ועדה זו בדקה שוב ביסודיות את הגבולות שנקבעו, ולא מצאה כל נמוק לשנוי עקרוני במספר ובמבנה של 17 נפות ו-6 מחוזות. ברם היא החליטה על מספר תיקוני גבולות משניים על מנת לחקן סגיאות אחדות של החלוקה המקורית ובמיוחד שהיא לא היתה כבולה כועדה משנת 1953 על ידי גבולות הפקודים הצבאיים (שבינתיים גם השתנו). השנויים היותר חשובים עליהם החליטה הועדה הזו היו צרוף של המועצה האזורית עמק זבולון לנפה ומחוז חיפה אזור "המשולש" לנפת חדרה, של המועצה האזורית שער הנגב לנפת אשקלון והמועצה האזורית גיזו לנפה ומחוז ירושלים.

לאחר פרסום החיקונים האלה ב-11.4.1957 חל רק שנוי עקרוני אחד במפה האדמיניסטרטיבית של הארץ - בשנת 1959 צורפה אשדוד למחוז הנגב וזאת בנגוד לדעתה של הועדה שנתמנתה לבדיקת סאלה זו שהמליצה פה אחד על השארתה במחוז המרכז.

גבולות הנפות הוגדרו בפרסום כזהים עם גבולות הרשויות המקומיות. בדרך זו הובטחה גמישות מסוימת של הגבולות האדמיניסטרטיביים שהיו נתונים לשנוי באופן אוטומטי עם שנויים במרחבים של הרשויות המקומיות הסמוכות לגבול המחוז או הנפה.

אם בדרך כלל הגבולות נראים הגיוניים ונטענים על יסודות תכנוניים וגיאוגרפיים יציבים למדי, הרי ההפרדה בין מחוז תל-אביב ומחוז המרכז נראית פרובלימטית יותר. שני מחוזות ביתר מהווים למעשה אזור גיאוגרפי, כלכלי ותחבורתי אחד ואלו הפרדה ביניהם נראית מלאכותית. הנמוק להפרדה זו הוא בעיקר אדמיניסטרטיבי ודימוגרפי. אם תל-אביב ומרחב המרכז היו מהווים מחוז אחד הרי היה מרכז בגבולותיו כמחצית האוכלוסיה של המדינה. דוגמה זו של קביעה של הבירה או העיר רבת האוכלוסין ביותר במדינה בתור מחוז אדמיניסטרטיבי נפרד, לרוב גם בלי לכלול באותו המחוז את הפרברים המרוחקים שכיחה בעולם מאותם הנמוקים כמו אצלנו. דוגמאות - לונדון, פריז, קוטסא, וינה, קופנהגן, אוסלו, סטוקהולם, בואנוס-אירס, ור א ועוד. לכן יתכן שהיא מוצדקת גם אצלנו למרות חוסר הפרדה גיאוגרפית ברורה במקרה זה.

בדרך כלל ניתן לקבוע שמבחינה גודל האוכלוסיה הקימת והעתידה אין המחוזות שלנו קטנים מהמחוזות שכרוב המדינות האחרות (צרפת, איטליה, ספרד ושוודיה). כנ"ל ניתן לומר לגבי נפות שלנו בהשוואה עם יחידות מטנה אדמיניסטרטיביות המקובלות בארצות אחרות (צרפת, איטליה פולין וברית המועצות).

מסרד הפנים לא היה פעיל במיוחד בממטלה ואצל מסרדים אחרים על מנת להשיג התאמה יותר מלאה של מבניהם המרחביים של המסרדים לחלוקה האדמיניסטרטיבית הקימה. בכל זאת לגבי מסרדים רבים ההתאמה הזו קימה במידה מלאה או חלקית (לעתים מתוך צרופים של מחוזות או נפות ליחידות יותר גדולות) וניתן לומר שבאופן הדרגתי מסתגלים המסרדים לחלוקה הקימה.

אחריו שטחים לקריות מחוזיות ונפתיות והוחל בהקמתם, לפחות באופן חלקי, ובמיוחד בנצרת, באר-טבע ואסקלון.

סנוי עקרוני בחלוקה הזו היה גורם לטבוס מרחיק לכת של סטטיסטיקה ומחקר, של ארגון המנגנון ופעולות בנוי ממסלחיות.

תוצאות טבוס זה עלולות להיות בהשפעתן השלילית למסך זמן רב גדולות מכל יעול שניתן להשיג, אם בכלל, על ידי סנוי גבולות אדמיניסטרטיביים. אין חלוקה אדמיניסטרטיבית היכולה להתאים באופן אידיאלי לצרכים הפונקציונליים של כל מסרד ומסרד. החלוקה הנוכחית נטענת על יסודות גיאוגרפיים-תכנוניים איתנים למדי המבטיחים את התאמתם לפונקציות רבות יחסים וגם מביאים בחשבון את ההתחלות העתידה של איכלוס הארץ. לכן זהירות רבה בהצעת סנויים עקרוניים בה - היא במקומה.

א. ברוצקוס
הממונה על הכנון ארצי

חלוקת האוכלוסייה לפי מחוזות ונפות

באלפי נפשות

תכנית 4.000.000 (1981)

31.12.1962

שם נפה ומחוז	יהודים	מיעוטים	סה"כ	יהודים	מיעוטים	סה"כ
1. צפת	46.4	3.1	49.5	85.8	4.1	89.9
2. כנרת	36.9	8.1	45.0	61.4	13.4	74.8
3. יזרעאל	66.9	56.0	122.9	134.0	94.9	228.9
4. עכו	54.8	84.6	139.4	123.2	151.5	274.7
מחוז הצפון	205.0	151.8	356.8	404.4	263.9	668.3
5. חיפה	270.4	19.3	289.7	423.4	48.0	471.4
6. חדרה	69.4	30.9	100.3	120.0	64.7	184.7
מחוז חיפה	339.8	50.2	390.0	543.4	112.7	656.1
7. השרון	90.7	18.2	108.9	158.2	35.9	194.1
8. פתח-תקוה	137.1	4.9	142.0	217.6	15.9	233.5
9. רמלה	65.9	4.5	70.4	102.7	12.4	115.1
10. רחובות	103.9	0.2	104.1	186.2	5.0	191.2
מחוז המרכז	397.6	27.8	425.4	664.7	69.2	733.9
11. מחוז תל-אביב	730.5	6.6	737.1	1050.5	25.0	1075.5
12. מחוז ירושלים	197.9	4.3	202.2	300.1	9.2	309.3
13. אשקלון	92.8	0.2	93.0	226.3	7.0	233.3
14. באר-שבע	100.9	18.9	119.8	290.6	33.0	323.6
מחוז הדרום	193.7	19.1	212.8	516.9	40.0	556.9
כל הארץ	2064.5	259.8	2324.3	3.480.0	520.0	4.000.0

א. מנוי הועדה.

הועדה מונחה על ידי הממשלה ביום 4.5.1950, י"ז אייר תש"י בכדי להמליץ בפני הממשלה על חלוקת שטח המדינה למחוזות ונפות ועל תיאור גבולותיהם, בהתאם לסעיף 3 למקורת סדרי השלטון והמשפט תש"ח - 1948.

ב. הרכב הועדה.

הרכב הועדה הוא: אטר רוזנבלום, המנהל הכללי של משרד הפנים
יו"ר אלוף מ. מקלב סגן הרמטכ"ל (כבא כוחו בועדה שמש סרן צלנר)
י. נחמיאס, סגן המפקח הכללי של המשטרה (כבא כוחו בועדה שמש מר
יעקב נט ראש מחלקת התכנון).

מר י. צ'יז'ק ממשרד ראש הממשלה
מר י. בר - יוסף ממשרד האוצר
מר ח. רדן המזכיר הכללי של משרד החוץ
מר צ. זילביגר ממשרד המשפטים.

בעבודת הועדה השתתפו באופן פעיל מר א. שרון מנהל אגף התכנון
במשרד ראש הממשלה ומר צ. השמטוני מנהל אגף התכנון במשרד הפנים.

ג. המצב הקיים.

1. החלוקה הראשונה של הארץ לגלילות אדמיניסטרטיביות נהפרכה בראשון
ליוני 1924 וחוקנה מאז ואילך מספר פעמים רב על ידי הממשלה המנדטורית (ראה מנשר על
הגלילות האדמיניסטרטיביות אשר נהפרכו בדרייטון כרך שלישי עמוד 2766). המנשר שעמד
בחקפו ביום 14.5.48 והממשיך לעמוד בחקפו במדינת ישראל פורסם בעתון רשמי מס' 974
מיום 30.12.1939 והתוספת לאותו מנשר פורסם בעתון רשמי מס' 1552 מיום 30.1.47.

עם הקמת מדינת ישראל היתה ארץ ישראל כולה מחולקת לגלילות
אדמיניסטרטיביות המתוארים במפה הרצופה לדו"ח זה ומסומנת בנספח מס' א'.

2. מאז הקמת המדינה ועד עתה לא בא כל שנוי רשמי בחלוקת הארץ למחוזות
כפי שנקבעה ע"י ממשלת המנדט. הקמת המדינה בגבולותיה הנוכחיים בחרה כמה מהמחוזות
הקיימים אשר בחלקם נמצאים בתחומי מדינת ישראל וחלקם כבושים על ידי מדינות ערב.
נספח מס' א' מראה את הגבול הבין מדיני החדש ואת בתור המחוזות כמוסבר לעיל.

3. טמות המחוזות אשר קבעה ממשלת המנדט נשארו מבחינה חוקית בתוקפן וכיום
יש לנו בישראל מחוז לוד הכולל את תל-אביב, מחוז עזה בלי עזה הנמצאת בכבוש האויב
ונפה סול כרם בלי סול כרם הנמצאת במסולט.

4. רוב רובם של משרדי הממשלה מקיימים משרדים מחוזיים ונפתיים. לדוגמא
קיימים בתל-אביב למעלה מ-50 משרדים ממשלתיים ובחיפה למעלה מ-40 וזה פרט למשרדים
המחוזיים של משרד הבטחון והצבא. כל משרדי הממשלה קבעו את ירושלים, תל-אביב, חיפה
וטבריה כמרכזים מחוזיים אולם מספר משרדים התוו את גבולות המחוזות כפי שנוחיות
עבודתם, לדעתם, דרשה זאת. חופש עוד יותר גדול קיים בקביעת מרכזי הנפות ותאור
גבולותיהן.

5. מצב זה גורם לחקלות חמורות בעבודה חקיקה של האדמיניסטרציה הממשלתית
ואי נוחיות רבה לאוכלוסיה, וכן אי נוחיות רבה בעבודת כל משרד אשר בהכרח חייב לשתף
פעולה עם משרדי הממשלה האחרים. דוגמא אשר תספיק להבהיר את העניין. מחוז משטרה
צריך תמיד להיות זהה עם מחוז משפטי כי אחרת חקירת הנאשם תתנהל במחוז אחד והנאשם
יובא למשפט בפני בית משפט במחוז אחר דבר שיגרום אנדרלמוסיה גמורה. בלי קביעת
מספר המחוזות והנפות שטחיהם, גבולותיהם וקביעת מרכז אחד לכל מחוז ונפה לא יתכן תאום
בין משרדי הממשלה ועבודה חקיקה של הממשלה כולה במחוז או בנפה.

6. עד להקמת הועדה המגישה בזאת את הדו"ח שלה לא היה כל נסיון לחלק
את הארץ מבחינה אדמיניסטרטיבית, חלוקה אחידה ומתאימה לצרכי צדינת ישראל. רוב
המשרדים קבלו כיסוד את החלוקה מימי המנדט בתוספת שנויים מסלחם במחוזות וביחוד בנפות.

7. עבודה רבת חשיבות נעשתה ע"י ועדה מיוחדת לחלוקת הארץ לנפות - תכנון אשר הציע לחלק את הארץ ל-24 נפות כמתואר במפה המהווה נספח מס' ב' המצורף לדו"ח זה. הועדה אשר מגישה דו"ח זה התחזקה בהצעה לחלוקת הארץ לנפות - תכנון וקבלה אותם כיסוד לחלוקת הארץ לנפות לאחר טעממה בהרבה את מספרם.

ד. ההנחות העיקריות אשר טמטו מורה דרך לועדה בעבודתה.

1. חלוקת הארץ לצרכי בלבד היינו פזור סמכויות באדמיניסטרציה הממשלתית במחוזות ונפות מבלי להכנס לשאלת חלוקת הסמכויות בין הממשלה במושב המרכזי ושלוחותיה במחוזות ובנפות.
2. צרכי בטחון (א) זהות מקסימלית בחלוקת הארץ לפקודים צבאיים ולמחוזות אזרחיים מתוך טאיפה לתאום מלא, עד כמה שאפשר, בין הרשות הצבאית והרשות האזרחית בטחון הנחון. (ב) ההנחה כי בתוך החוט פקוד אחד יכולים להתקיים סניפים או יותר מחוזות אזרחיים בתנאי כי המחוזות האזרחיים לא ימצאו בתחומי סני פקודים דבר אשר יקשה על התאום בעתות שלום ויביא לאדרלמוסה בעתות מלחמה. (ג) אפשרות לקיים ממסל אזרחי יעיל בעתות מלחמה ובזמן נחוק המחוז מהממשלה המרכזית.
3. נתינת הרשויות הצבאיות לקבל תרית הסדותים במחוז מגוריהם מבלי להזדקק בכל מקרה לממשלה המרכזית.
4. סובת הממשל המרכזי החייב להשתחרר מעומס רב של עניינים יום יומיים, שגרתיים, הקטור בטפול בקהל הפונים.
5. חלוקת של הארץ למספר מחוזות ונפות אשר לא יביא לפצול רב מדי של האדמיניסטרציה ולא יעלה על כושר הפקוח של המרכז ויטנע תוצאות תקציביות גדולות מדי.
6. ההתפתחות המהירה של הארץ חביא לאכלוס מחוזות בלתי מיוסבים כיום והתכנון הכלכלי והפיסי של הממשלה אשר צריך להביא להקמת תעסיה וחקלאות ולפזור האוכלוסיה בכל המחוזות תוך תקופה הקצרה ביותר (ראה תכנית 4 של הממשלה).
7. התחטבות בגיאוגרפיה, ועד כמה שאפשר בדברי ימי ישראל ותולדות הארץ ע"י חלוקה לחבלי הארץ שהן יחידות גיאוגרפיות והיסטוריות.
8. התחטבות בכמות העבודה וטרותים אשר כל מחוז חייב ויכול לשאת ולתת, כיום ובעתיד הקרוב.
9. הועדה הניחה כי לא יהיה הכרח לכל מסד ולכל צורך אדמיניסטרטיבי להקים בכל מחוז או נפה מנגנון שלם או חלקי וכי לא תהיה מניעה מבחינה חוקית ומבחינה מעשית לאחד במנגנון אחד טפול בסני מחוזות בתנאי כי סמכות המנגנון המשותף לנפות או לשני המחוזות יהיה מוגדר כהלכה. החלוקה המוצעת השמט מסגרת אשר עם התפתחות המקום ולאור צרכי האדמיניסטרציה במקום יקבל בכל מקרה ומקרה מנגנון מחוזי או נפתי שלם. עד אז אין כל הכרח לקיים את כל המנגנונים בכל מקום אשר נקבע למושב מחוז או נפה.
10. החלוקה המוצעת היא לא לצמיתות ויכולים מדי פעם בפעם, הכונה היא למספר שנים, לחול בה סנויים מחויבי המציאות.
11. רצון להתאים את החלוקה לא רק לצרכי הממשל אלא גם לצרכי הכלכלה, התרבות והוי החברה של תושבי הארץ. ההנחה היא כי החלוקה המוצעת וקביעת מרכזי מחוזות והנפות חביא לחלוקה מתאימה וזהה של הארץ לצרכי מוסדות כלכלה (בנקים, מוסדות טווק, סולל בונה, לשכות עבודה), תרבות וחברה.

ה. הועדה לא דנה בבעיות הקטורות והקטורות לתפקידה.

1. דצנטרליזציה, היינו העברת סמכויות הממשלה המרכזית לגופים מקומיים.
2. יצוג מקומי - בחירת מועצות מחוזיות נבחרות בעלות סמכויות חקיקה או הנהלה במחוז.
3. בעיות מינהל מחוזי - רכוז סמכויות מינהל ופקוח כידי גוף אדמיניסטרטיבי אחד.

הועדה בהחלטותיה לא התחייבה בגורמים הבאים:

ו.

1. כמותיים - אוכלוסיה שזה במספרה בכל מחוז ומחוז.
2. כלכליים - חלוקה לפי מחוזות בעלי משק כלכלי שזה.
3. מרחב - חלוקה למחוזות שונים בשטחם.

ההחלטות באחד מהגורמים הנ"ל בלבד היתה מביאה בכל מקרה לחלוקה שונה של הארץ למחוזות ולנפות, חלוקה שהיא בהכרח בלתי רציונאלית ולא מציאותית. מכאן באה הועדה למסקנה להתחשב בשלושת הגורמים גם יחד ובהנחות היסוד אשר פורסו בפרק ב' דלעיל וכחוצאה הגיעה הועדה להצעה המוצעת בזה לפני הממשלה.

עבודת הועדה

ז.

הועדה שמעה עדויות מרוב משרדי הממשלה המעוניינים וכן מגופים צבוריים שונים. הועדה לא בקשה לקבל עדויות מהצבור מאחר והבעיה היא בעיה אדמיניסטרטיבית מעיקרה הנוגעת בראש וראשונה למשרדי הממשלה עצמם.

ההצעה נחקלה על ידי כל חברי הועדה פה אחד פרט לבא כח המטרה אשר הציע הצעה שונה מהצעה הועדה, מנומקת בצרכי העבודה החקירה של המטרה. הצעה הועדה מחוורת במפה המצורפת לדו"ח זה והמהווה נספח ג'. הצעה המטרה מוסברת בדו"ח נפרד של מר י. נחמיאס סגן מפקח המטרה המסומנת בחוספת מס' 1 לדו"ח זה.

ח.

הצעה הועדה היא לחלק את הארץ לששה מחוזות כדלהלן:

ט.

שם המחוז	מרכז	מספר האוכלוסיה לסוף שנת 1949	שטח קמ"ר	תאור גבולותיו
1. הגליל	טבריה	49.100	2708.6	כמחואר
2. חיפה	חיפה	210.600	1640.7	במפה נספח
3. תל-אביב	תל-אביב	478.400	765.1	מס' ג'
4. ירושלים	ירושלים	129.100	1141.6	
5. הטפלה	רחובות	59.600	1354.3	
6. הנגב	באר שבע	300.333	12333.6	

נוסף לנמוקים ולטעמים הכלליים המפורטים בפרקים הקודמים של דין וחשבון זה. הרי מן הראוי לציין טעמים נוספים ביחס לכל מחוז אשר הביאו את הועדה לחלוקה המוצעת:

א. הועדה החליטה להפריד את הגליל המערבי ממחוז הגליל ולצרפו למחוז חיפה מתוך נמוקים כלכליים אדמיניסטרטיביים וחברתיים. הגליל המערבי קטור מסלחת הבחינות הנ"ל לחיפה ולא לטבריה. בלתי אפשרי כמעט להפנות תושבי נהריה ועכו בעניניהם הכלכליים והאדמיניסטרטיביים לטבריה ואשר לחיי חברה ברור שהקטור עם חיפה הדוק הרבה יותר מאשר הקטור עם טבריה. מחוז השקולים הנ"ל וחרנו על השקול הגיאוגרפי והצטנו את הצעתנו. אנשי הגליל המערבי בקשו להפוך את הגליל למחוז בפני עצמו בלתי תלוי בטבריה או חיפה. הועדה באה למסקנה כי אין להענות לתביעה זו. הגליל המערבי הוא דליל אוכלוסיה בלתי מבוסס מבחינה כלכלית. גם השטח המוצע קטן מדי. הגבולות המוניציפאליים של חיפה משתרעים עד מבואות עכו, נצרת וסביבתה, לפי הצעתנו משתייכת לטבריה. מכל אותן הבחינות לא ראינו כל צורך להפוך את הגליל המערבי למחוז בפני עצמו.

ב. בעיני רבים מחברי הועדה נראתה הצעה אשר חייבה הקמת מחוז המשתרע מעטלית עד כפר סבא עם מרכז בנחניה והצעה זו נגנזה בגלל הרצון להגיע לזהות גמורה עם חלוקת הארץ מבחינה צבאית.

ג. מחוז תל - אביב צומצם בהרבה על ידי העברת נפת לוד - רמלה למחוז ירושלים ויצירת מחוז חדש "הטפלה" המתחיל מסביבות ראשון לציון ונמשך עד לפני באר-שבע. הסיבה, אשר נחקלה על דעת כלם, לצמצום האמור היא רצון למנוע המטן קיומו של מחוז אשר יכלול בתוכו את מרבית אוכלוסיה הארץ, מסחרה ותעשייתה ואשר לא יאפשר מינהל אדמיניסטרטיבי יעיל ויהווה גדול בלתי סבפי בגוף הארץ.

ד. מחוז ירושלים לפי הצעה הועדה, כולל את כל הפרוזדור עם נפת לוד - רמלה. הרחבת מחוז ירושלים נראתה לוועדה מכל הבחינות, הן פוליטיות - כלכליות והן חברתיות, רצויה. הדבר גם בריא מבחינה אדמיניסטרטיבית.

ה. הועדה החליטה על הקמת מחוז השפלה נפרד ממחוז הנגב, אם כי, ודאי הוא כי המנגנונות האדמיניסטרטיביים בזמן הראשון לפחות יהיו בחלקם הגדול משותפים לשני מחוזות. מצאנו לבלתי אפשרי לכלול במחוז אחד את כל השטח מאילת עד יפו היינו למעלה מטני טליטים של הארץ. לא רצוי גם בכל מקרה ומקרה לדרוש מחושב באר שבע לבוא לרחובות לסדור כל עניניו. מחוז השפלה המוצע בשטחו, אוכלוסיתו, ומקורות פרנסתו וכן בקצב התפתחותו העתידה צריך להיות מחוז בפני עצמו דבר אשר יתן לו מסגרת מתאימה וחנופה להתפתחותו.

ו. מחוז הנגב עם מרכז בבאר שבע, גדול מבחינת שטחו ודליל מבחינת אוכלוסיתו, עשיר באפשרויות הכלכליות ודל בנצולם, יהווה מחוז בפני עצמו כי צורך חיוני הוא להבטיח לחבל ארץ זה מסגרת אדמיניסטרטיבית עצמית ומתן שירותים במקום, דבר שיעזור להתפתחות הנגב ויפסיק תלותו בחל-אביב.

ז. מר י. צ'יז'יק הסתייג בנקודה זו מדעת רוב חברי הועדה. דעתו מובאת כחוספת מס' 2 לדין וחשבון זה.

הועדה החליטה לחלק את הארץ ל-10 נפות נוסף לששת מרכזי המחוזות אשר יחד עם סביבתם הקרובה מהוות מבחינה אדמיניסטרטיבית נפות בפני עצמן, בלי מנגנון מיוחד לכך. יחד אנו מקבלים, אם כן, 16 נפות.

10 הנפות הן:

שם הנפה	מרכז	המחוז	חאור גבולותיה
1. צפת	צפת	הגליל	כמתואר במפה
2. נצרת	נצרת	הגליל	נספח מס'
3. עפולה	עפולה	הגליל	
4. הגליל המערבי	עכו	חיפה	
5. חדרה	חדרה	חיפה	
6. השרון הצפוני	נתניה	תל-אביב	
7. פתח-תקוה	פתח-תקוה	תל-אביב	
8. השרון הדרומי	כפר סבא	תל-אביב	
9. רמלה	רמלה	ירושלים	
10. מגדל גד	מגדל גד	השפלה	

הועדה קבעה את מספר הנפות מתוך שקולים אשר פורטו בפרקים הקודמים, חוץ רצון לצמצם במספרים עד כמה שאפשר. קביעת מרכזי הנפות לא נתקלה בכל קשי כי ברוב המקרים קבלנו את החלוקה הקיימת במציאות והצענו רק לתת גושפנקה רשמית למצב קיים.

ביחס לנפת עכו נהריה שמענו עדויות ובחנו את המצב וקבענו את מרכז הנפה ב-עכו. המועצות האזוריות והישובים העכרים במקום בקשו לקיים את מרכז הנפה בנהריה ולא בעכו מתוך אי רצון להזדקק לעכו אשר זה מקרוב נהפכה לעיר עברית. כהצעה פטרה הוצע לקבע את שני המקומות עכו ונהריה כמרכזי נפה. אולם גם הצעה זו לא נראתה לוועדה כי יהיה בזה מטוס מטגה אדמיניסטרטיבי חמור לקבוע שני מרכזים לנפה אחת. טאלה דומה עמדה בפנינו ביחס לשרון הדרומי לאחר שמיעת עדויות ועיון קבענו את כפר-סבא כמרכז הנפה.

הערות:

- א. הועדה חושבת לרצוי במנשר אשר יתפרסם ואשר יכלול תאור גבולות המחוזות והנפות לכלל את שמות היישובים בתחומי כל נפה ונפה.
- ב. הועדה חושבת כי פרסום המנשר יתן הזדמנות נאותה לקביעת שמות עבריים ליישובים ולמקומות.
- ג. הועדה חושבת כי הכרחי מיד לאחר קבלת דין וחשבון זה ע"י הממשלה לתת להחלטת הממשלה לבוש חוקי ע"י מנשר או ע"י צורה מספסית אחרת.

נספחים:

- א. מפה המראה את חלוקת הארץ למחוזות בימי המנדט.
- ב. מפה המראה את חלוקת הארץ לנפות תכנון.
- ג. מפה המראה את הצעת הועדה לחלוקת הארץ למחוזות, (מפה זו צריכה עבוד קרטוגרפי מדויקת ע"י התכנון לאחר מסקנות הועדה יאושרו על ידי הממשלה).
- ד. מפה המראה את הצעת המסמרה - לחלוקת הארץ למחוזות ונפות.

תוספת מס' 1
דו"ח נפרד של מר י. נחמיאט

מ ש ש ר ת י ש ר א ל

המטה הארצי
תל-אביב, ט' בשבט תשי"א
15.12.50

מס/20-1/25077

מר א. רוזנבלום
יו"ר הועדה הבין-מסרדית
לחלוקת שטח המדינה למחוזות
מסרד הפנים
י ר ו ש ל י ס.

מר רוזנבלום היקר,

הנני מצטער כי אין באפשרותי להצטרף למסקנות רוב חברי הועדה בדנה בשאלת חלוקת שטח המדינה למחוזות וכו'. את הנימוקים אני מפרט להלן, ואכיר לך חודה אם תעבירם לרשות סכינסה את הועדה: -

1. הנני תחת הרושם כי הרצון להגיע לידי זהות מקסומלית בין חלוקת הארץ לפקודים צבאיים (הנקבעים בעיקר על פי שיקולים אסטרטגיים) וחלוקה למחוזות אזרחיים אשר מגמתם בעיקר אדמיניסטרטיבית, הכריע יתר על המדיה בדיוני הועדה. אין אני משוכנע כי צרכי בטחון מחייבים זהות כזאת או, לפחות, אין לקבל את ההנחה שצרכי הבטחון חובעים זאת במדה אשר תצדיק את השלילה שבחלוקה אדמיניסטרטיבית - אזרחית שאינה מתבססת על צרכיה היא.
2. הצעת המסורה מתבססת על עקרון שאין לפצל את האדמיניסטרציה האזרחית פיצול יתר הגורר עמו בזבוז כסף צבורי וכה אדם, ומאידך גיסא שיש להמנע מיצירת יחידות אדמיניסטרטיביות גדולות מדי שלא יהיה בכוחן למלא את תפקידיהן בהצלחה ולנוחיות האוכלוסיה.
3. לדעתי אין הצעת הרוב עולה בד בבד עם העקרון הנ"ל באשר היא מציעה, מצד אחד, ליצור מחוז תל-אביב בעל ממדי ענק, ומצד שני, מחוז השפלה שכמעט ואין לו זכות קיום.
4. מחוז תל-אביב, בצורה המוצעת על ידי הרוב, מקיף בין שליש למחצית אוכלוסית המדינה ורוב בעיותיה, וחוששני כי מסרדי הממשלה למחוז כזה לא יוכלו למלא את תפקידיהם בהצלחה. חלוקת המזון והאספקה הבלתי מסודרת תהא טוב נחלתו של מחוז תל-אביב; ערימות החיכים בבתי הדין תגדלנה וצפיפות הטרור בכל.
5. בו בזמן יקויים מנגנון מחוזי למחוז השפלה (היינו, השטח שבין ראשון-לציון ומגדל-גד) עם אוכלוסיה כפרית ברובה, קטנה ממדים וללא בעיות מיוחדות. לדעתי יהיה מחוז זה חסר תוכן ולא זו בלבד שאין לו כל הצדקה, אלא שגם ממחוז ירושלים ישלל העורף העיקרי - שפלה - אשר כהמטך טבעי של הרי יהודה חייב הוא להוות יחידה אדמיניסטרטיבית אחת עם הבירה.

הצעתו היא לחלק את הארץ לחמשה מחוזות (א', ב', ג', ד', ה', להלן), לפי המפה שנמסרה לידך, ולהפעיל מנגנון מחוזי לפי שעה רק בארבעה מהם (א', ב', ג', ד', להלן), ואלה המחוזות המוצעים: -

א. מחוז ירושלים ומרכזו בירושלים.

ב. מחוז תל-אביב ומרכזו בתל-אביב - יפו.

ג. מחוז חיפה ומרכזו בחיפה.

ד. מחוז הגליל ומרכזו בטבריה.

ה. מחוז הנגב ומרכזו בבאר-שבע.

א. מחוז ירושלים כולל את הבירה, את הרי יהודה עם הפרוזדור ואת שפלת יהודה. מחוז זה מאחד את שני המחוזות המוצעים ע"י הרוב (מחוז ירושלים ומחוז השפלה) ליחידה אדמיניסטרטיבית אחת, בהסתמך על ההנחה היסודית לפי סעיף (2) דלעיל, ובהחאם למוסבר לסעיפים (3) ו-(5).

טענת הרוב, שאין להפנות ולכוון את תושבי רחובות או גדרה לירושלים נראית כרצינית, אולם היא מאבדת מרביח משקלה ע"י עצם הצעת הרוב להפנות לירושלים את תושבי לוד, רמלה וחולדה ואפילו משק גלאון. נוסף על כך, אם נביא בחשבון את ההוצאות הכרוכות בהפעלת המנגנון של מחוז השפלה המוצע ואת החלטתה הנחושה של הממשלה להפוך את ירושלים לבירת ישראל, להלכה ולמעשה, נראה כי הצעת המסורה הנה יותר מחבלת על הדעת.

ב. מחוז תל-אביב כולל את שטח בין ערים תל-אביב יפו, חולון ובנותיה בדרום עד להצטלבות בית דגון - ראשון-לציון (הנכללת בתוך המחוז), רמת-גן ובנותיה, פתח תקוה, הרצליה וכשר טבא בצפון. הגבול הצפוני של מחוז תל-אביב מתחיל בחוף הים ע"י שפיים (הנשארת בתוך המחוז) ומשם מזרחה בערך לאורך בו הרוחב 180 לגבול המדינה. למסורה לא נראית האפשרות להעתיק את הגבול הזה יותר צפונה אם לא להחזיק מן העקרון המוסבר בסעיף (2) לעיל.

ג. מחוז חיפה כולל את עכו את שטח המועצה האזורית "נעמן", הקריות, החלק המערבי של עמק יזרעאל, הכרמל, גוש אפרים, חדרה ובנותיה וכן נתניה וסביבותיה.

ד. מחוז הגליל כולל את שני הגלילות העליונים (המזרחי והמערבי), את הגליל התחתון, עמק הירדן, עמק בית שאן והחלק המזרחי של עמק יזרעאל. בהצעה זו הובאה בחשבון המגמה להכליל את כל הגבול הצפוני על בעיותיו המשותפות במסגרת אדמיניסטרטיבית אחת.

ה. במחוז הנגב מציעה המסורה להפעיל לפי שעה רק נפה ומרכז באר שבע ולצרפה, לצורך אדמיניסטרטיבי, למחוז ירושלים.

7. בשלב זה אין המסורה רואה צורך להתעכב על שאלת חלוקת המחוזות לנפות. עם זאת נראה שמספר הנפות לפי הצעת הרוב הנו רב מדי.

בברכה,

י. נחמיאס
סגן המפקח הכללי.

הערת מר י. צ'יז'יק לפרק ט'

סעיף 1

"אני מוכן להצטרף לדעת הרוב על החלוקה לסטה מחוזות, אולם אני עומד על דעתי על שנוי בגבולות מחוזות השפלה והנגב. מחוז השפלה צריך לכלול את אזור באר - שבע. את נפת רחובות יש לצרף כלה או בחלקה למחוז תל-אביב או ירושלים. מחוז הנגב צריך להשתרע על כל השטח המתחיל דרומית לבאר - שבע ועד אילת, בכלל זה אזור ים המלח דהיינו בשטח הנמצא בסמכותה של ועדת הנגב. כחבר ועדת הנגב ידוע לך למדי האופי המיוחד לאזור זה. אך נקודה חשובה נוספת יש לזכור כי שטח זה כלו הוא אדמת ממשלה וצורת התפתחותו של שטח זה תהיה שונה מאשר כל שטח אחר של המדינה ואין לכן לצרף לשטח זה אזור רגיל של הארץ כפי שזה נעשה בהצעה המוצעת. צורת הנהלת העניינים בשטח הנגב תהיה אחרת מאשר בכל אזור אחר. בעיות הישובים מסביב לבאר - שבע ומבאר - שבע עצמה דומים יותר לאלה אשר מסביבות באר - טוביה מגדל גד וכדומה; ואין להכלילם בתוך אזור שבעיותיו מיוחדות במידה ואשר הספול בהן יעשה על ידי הממשלה מוסדות חברות וכדומה. והגישה האדמיניסטרטיבית תהיה שונה מזו שתקוים בשאר המחוזות.

(-)

י. צ'יז'יק
יו"ר ועדת הנגב

נוכחים: ד"ר בן-מאיר יו"ר, נצב משנה א. דקל, מר ברוצקוס, מר בר-זאב, סא"ל טחן,
מר לב-כוכב, מר ניב, מר שרון, מר סילברסטון (מנכ"ל משרד הפנים), מר דיכונ
מרכז הועדה.

יו"ר הועדה, ד"ר י. ש. בן-מאיר: פותח במקירה הסטורית של הטלבים הסונים של החלוקה למחוזות ולנפות. (פירוס הסקירה נמצא בתזכירו של היו"מ של מטרד הפנים שקבלו חברי הועדה).

הבעיה החוקית צריכה להפתר ע"י החק. הועדה מעונינת לפתור את מכלול הבעיות; כגון, האם יש מקום לסינוי מספר המחזות והנפוח? מה הגבולות הרצויים של המחזות ו- (או) הנפוח? בהקשר זה כדאי להעיר שבמקרים מסוימים הפכו הגבולות ל"גבולות מיכניים" ברידא.

בכתובה לסאלת מר טרוך (ממסרד האוצר) על הגורמים שהביאו להקמת ועדה זו מציין ד"ר בן-מאיר את החלטת הממשלה שמסרדיה חייבים להתאים עצמם לחלוקה למחוזות ולנפות הקיימת, החלטה שמעולם לא בוצעה במלואה. דוגמאות לכך: מסרדי המסורה החקלאות ועוד. בעייה זו הועלתה בזמנו בוועדה הבין-מסרדית לייצול בראשותו של מר קורן.

הליקוי העיקרי דעתה הוא חוסר תיאום בין המשרדים השונים. על הועדה להגיע להצעות כך שלפיהן יתאמו המשרדים את שירותיהם, ויבצעו אותם ביעילות יחד הן מבחינה אדמיניסטרטיבית והן מבחינת הצבור מקבל השירותים.

נצב מטנה דקל (מסרד המסורה): מסרד המסורה פעל בהתאם להחלטת ועדת הייעול הבין-מסרדית שהחירה לצרף נפות ויחידות אדמיניסטרטיביות ליחידה אחת. כמובן שהצירוף נעשה מתוך קולי ייעול.

מר לב-כוכב (מסרד העבודה): כיום אין חלוקה אחידה. כמעט כל מסרד מונחה ע"י טקולים מסרדיים שלו, וכמובן שאין הטקולים במסרד זה דומים לטקולי מסרד אחר. עקרון יסודי שצריך להנחות הועדה הוא שמסרדי הממשלה יאמצו מספר מינימלי ואחיד של מחזות. אולם חלוקת המסנה של המחזות תעשה ע"י כל מסרד לפי טקוליו-הוא, ואמנם גם חלוקת המסנה נתונה לתיאום מסוים.

יש להתחשב בתנאים מיוחדים של משרדים מסוימים ולאפשר להם אחוד של יחידות גדולות (כמחוזות).

מר בר-זאב (מסדר החבורה): על הועדה להשיג אינפורמציה מקיפה על החפקידים הספיציפיים
של כל מסדר. מחד יש לבחן את נוחיות האדמיניסטרציה ומאידך - את טובת הצבור, מקבל
השירותים.

מר ניב (מסרד הבטחון): נותן דוגמה לחשיבות גורם הצבור. בעבר מסרד הבטחון נקט לפי החלוקה למחוזות שנקבעה לכל מסרדי הממשלה, אולם דרישות הקהל הן שגרמו למסרד הבטחון לסטות מהחלוקה שנקבעה.

מר שרון (משרד התחבורה): על הועדה לשים הדגש על טובת האזרח. יש לדאוג שהמטרים השונים ימוקמו לפחות באותו איזור כדי שהנזקק לשירותים לא יאלץ לבזבז זמן רב בנסיעות ממטריד למטריד.

נצב מטנה דקל (מסרד המטסרה): שתי שאלות, צריכים לדון בהן, בוועדה: -

א'. מה התפקידים המוגדרים של מינהל הסחור?

ב'. מה הנושאים, ובאיזו מדה, נזקק האזרח להם?

ד"ר בן-מאיר (יו"ר): הועדה מונחה כדי לפתור בעיות סוגיות: האספקט הבטחוני בעל חשיבות רבה, ופעמים חורגים מדרישות הסדר הטוב מתוך נמוקי בטחון. אף אספקט השירותים לצבור חשוב לנו, ולאור זאת ברור שאין להסתפק בחלוקה גיאוגרפית, אלא החלוקה חייבת להיעשות עפ"י טקולים דימוגרפיים. יש למצוא, אם אפשר, "טביל זהב", וזאת יורש, רק אם יהיו וחורים ופטרות מצד המשרדים.

ט"ל טחן (צה"ל): אמנם הצבא מעוניין שהארץ תחולק לשלטה מחוזות גרידא; אך אין זה כה חיוני. הדרישות העיקריות של הצבא הן:

1. גבולות המחוזות יחפפו לגבולות החלוקה הנהוגה בצבא.
2. מבחינת מל"ח - החלוקה המחוזית שבצבא שונה מחלוקת משרד הפנים. מבחינת מל"ח רצוי לחלק הארץ לארבעה מחוזות שהם: מחוז ירושלים והפרוזדור, חיפה והצפון, תל-אביב והמרכז, ומחוז הדרום.

מר ברוצקוס (משרד הפנים): סוקר מבחינה הסטורית את מבנה חלוקת הארץ. לאחמ"כ מבהיר את מבנה החלוקה דהיום. (יוכן תזכיר נפרד ויחולק בין חברי הועדה בישיבה הבאה).

ד"ר בן-סאיר (יו"ר):

א'. רצוי שהועדה תשב לדון מדי שבוע בשבוע. הישיבה הבאה תתקיים ב-13 באוקטובר 1963 בשעה 16.00.

ב'. פרופ' בקי מהלסכה לסטטיסטיקה; נציג משרד הבריאות ונציג משרד החקלאות - כל אלה יוזמנו לישיבה הבאה.

ג'. יט להזמין את נציגי מחלקת ההתייבות של הסוכנות.

ד'. מר דיבון יבקש ממשרדי הממשלה שיביעו דעתם בנושא לגבי טחי בעיות:

1. חלוקת הארץ לנפות ומחוזות במשרדיהם.
 2. הסירותים הניתנים על ידם בחלוקה הנפתית והמחוזית. כ"כ יודיע להם מר דיבון שהם זכאים להופיע בפני הועדה ולהביע דעתם, אם הם רואים צורך בכך.
- ה'. דו"ח הועדה הקודמת משנת 1951 יוכן לקראת הישיבה הבאה ויחולק בין חבריה.

רסם: מ. לוינסון
16.9.63

אל: חברי הוועדה לבדיקת חלוקת המדינה למחוזות ולנפות.
מאת: הנהלת משרד הפנים

הנדון: חלוקת הארץ למחוזות ונפות = אינפורמציה

1. לפי סימן 11 לדבר המלך במועצה על ארץ ישראל, 1922, היה הנציב העליון באישור מזכיר המדינה, מוסמך לחלק את הארץ לצרכי מינהל למחוזות ולנפות. בתחילה נחלקה הארץ לשלושה מחוזות: ירושלים, הצפון והדרום, אולם אחר כך נעשתה חלוקה חדשה: הגליל, חיפה, שומרון, ירושלים לוד ועזה.
2. חלוקה זאת נשארה בתוקפה עם קום המדינה בחוקף ההראה על המטפס הקיים בסעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמטפס, תש"ח - 1948. יחד עם זאת, נתן סעיף 3 לפקודה סמכות בידי הממשלה לחלק את שטח המדינה למחוזות ולנפות ולתאר את גבולותיהם.
3. בינתיים גם השתנה המינהל המחוזי. בזמן המנדט היה מוטל המחוז נציגו של הנציב העליון באותו מחוז, וכל הסמכויות הסלטוניות במחוז היו מסורות בידו. לעומת זאת, חילקה הממשלה הזמנית את רוב הסמכויות הסטטוטוריות לשרים הטונים והעניקה להם את הסמכויות שהיו מקודם בידי הנציב העליון. על פי סמכות זאת מינו רוב השרים נציגים מחוזיים של מטרדיהם, ובידי הממונים על המחוזות והמינהלים המחוזיים נשארו למעשה מלבד סמכויות שר הפנים רק סמכויות מועטות.
4. לאחר דיונים מוקדמים בשנה 1949, מונחה על ידי הממשלה ב-4.5.1950 ועדה בראשות המנהל הכללי של משרד הפנים דאז, ובהשתתפות נציגי הצבא, המטרה, משרד ראש הממשלה, משרד האוצר, משרד החוץ ומשרד המשפטים, על מנת שחשב על מדוכה בעיה זו וחציע הצעותיה לחלוקת שטח המדינה למחוזות ולנפות ולתיאור גבולותיהם. הועדה הגישה את מסקנותיה בשנה 1951.
- עקב חילוקי דעות סנתגלו לאחר הגשת המסקנות, מונחה ע"י ראש הממשלה ועדה נוספת, בראשות מזכיר הממשלה, ליטור ההיזורים בין הדעות החלוקות. מסקנות הועדה הוגשו לאישורה של הממשלה ואמנם אושרו על ידה ופורסמו בילקוס הפרסומים מס' 286 מיום 13.4.53.
- חלוקה זו - טביסודה נוהגת גם כיום - מבוססת על 6 מחוזות (3 עירוניים ו-3 מרחביים) ו-14 נפות. העקרונות העיקריים שהינחו את הועדה בעבודתה היו:
צרכי הבטחון, נוחיות החושבים, המצב הגיאוגרפי, הדמוגרפי והכלכלי של המדינה ושמירה על יסודות מינהל תקין ויעיל.
5. לאור הבקשות הרבות מצד גופים ממשלתיים וצבוריים לסנויי גבולות החלוקה, החליטה ועדת השרים לענייני פנים ושרותים ביום ח' בתמוז תשי"ב (21.6.53) להקים ועדה נוספת שתבחון כל פנייה לגופה ולאחר מכן תעביר הצעות הסנויים לאסור ועדת השרים, כיו"ר הועדה נבחר מר ט.ב. יטעיה (אז סמכ"ל במשרד הפנים והיום הממונה על מחוז ירושלים) וחבריה היו נציגי המטרה והצבא. בכ"ח בחשוון תשט"ז (13.11.55) סיימה הועדה את דיוניה והגישה את הסנויים המוצעים על ידה. אך נוכח זרם ההטגות טלא פסק, הוצרכה "ועדת יטעיה" להמטיך בדיוניה; ורק בשנה 1957 קיבלה החלוקה המתוקנת את הגושפנקא החוקית (ב'לקוס הפרסום מס' 531 מיום 11.4.57).
- יט לציין כי בחלוקה זו הונהגה טיטה מדידה אחרת; אך מלבד זאת עיקר הסנויים היה בין-נפתי ולא בין-מחוזי, ומכל מקום נטמרה החלוקה ל-6 מחוזות ול-14 נפות.
6. הכללת אטדוד במחוז הדרום הוא הסנוי החטוב והיחיד שנעטה מאז טנה 1957 ועד היום. סנוי זה בוצע כשהחברר טהגבול בין מחוז המרכז ומחוז הדרום עבר בלבה של העיר המתוכננת, ולאור המגמות התכנומיות והתועלתיות צורך הטטח למחוז הדרום.
7. החלוקה הקיימת של הארץ קובעת את טפת יט-סוף כגבולות המחוזות הטוכנים לידס. לפיכך נטאר טטח מי החופים, דהיינו טטה מיליך ימיים מנקודת הטפל של החוף, מחוץ לחלוקה האדמיניטטריטבית של הארץ. שר הפנים הציע למטטלה ביום 20.3.63 לכלול טטח זה בגבולות המחוזות הגובלים.

8. לפני מספר חדשים קבע בית המטפס המחוזי בחיפה בע"מ 359/61 כי הנוהל לפיו משרדי הממשלה השונים ממנים על המחוזות לצורך החוקים המסורים לספולס איננו חוקי, וזה לאור הוראת חוק סירות המדינה (מינויים), חסי"ט - 1959, שלפיה מינוי הממונה על המחוז מסור בידי הממשלה.
9. בהתאם לכך פנו מחלקות ממסלחיות טונות לשר הפנים סימנה את פקידיהם כקציני מחוז לצורך החוקים המסורים להפולן וכן ביקשו שהממונים על המחוזות יחתמו על המיסמכים הדרושים, שר הפנים נסנה לבקשות אלה.
10. ביום 14.7.63 הניחה הממשלה על שולחן הכנסת את הצעה חוק העברה סמכויות (ממונים על מחוזות ופקידי מחוז), חסכ"ג - 1963 (ה"ח 575, חסכ"ג, עמ' 346) המעבירה את הסמכויות הסטטוטוריות של הממונה על המחוז במספר חוקים המנויים בחוספת 'אדם שיחמנה על ידי השר הממונה על חוקים אלה. אם תחקבל הצעה זאת יהיו הממונים על המחוזות אחראים גם לזלכה כמעט רק לאותם החוקים המסורים לביצוע שר הפנים.
11. חלוקה הארץ למחוזות, שכרה בצידה כל עוד היא אחידה וכל משרדי הממשלה ומוסדות הצבור נוהגים על פיה. אך מתברר שמשרדי ממשלה טונים סוטים מחלוקה זו ומעדיפים לא להיות כבולים לה. כתוצאה מכך נוצרות בעיות מינהליות בין משרדי הממשלה השונים. כן מכביד הדבר על המגע בין המשרדים בדרג המחוזי ועל האזרח הזקוק לשרותים טונים מיד משרדים טונים.
- יש משרדים המאחדים מוזות, כגון משרד המטרה סמחוזו הצפוני כולל כס את מחוז חיפה, ואשר מוזד הדרום שלו כולל את מחוזות ירוטלים, המרכז והדרום. לעומת זאת, ישנם משרדים המינים את ההינח ואז אין לדעת בדיוק מה הם כוללים; כגון, משרד החקלאות - המטחמט במזג "אזור" במקום "מחוז", או משרד הסכון - המטחמט בכנויים "מחוז הנגב", "מחוז הגליל" ו"מחוז חיפה והעמקים".
- ברור הוא, טאס נטפוט ענין זה על פי הנוחיות הפונקציונלית של כל משרד ומשרד, לא נוכל לקיים כל חלוקה אחידה ולו במישור המחוזי בלבד וכל טכן במישור הנפתי. מאידך גיסא, גם ברור טחלוקה מסוימת - ולו כללית - חייבת להיות, והמשרדים השונים יצטרכו לתאם את עצמם אליה.

רשימת הרשויות המקומיות
לפי מחוזות ונפות

מעודכן ליום כ"ס באלול תשכ"ז (18.9.63)

מחוז ירושלים

מועצות אזוריות

מועצות מקומיות

עיריות

נפת ירושלים

1. אבן העזר
2. גיזר
3. האלה
4. הרי יהודה

1. אבו גוש*
2. בית שמש

1. ירושלים

מחוז תל-אביב

נפת ת"א - יפו

1. אונו

1. אור יהודה
2. אזר

1. בני ברק
2. בת ים
3. גבעתיים
4. הרצליה
5. חולון
6. רמת גן
7. תל-אביב

4. כפר שמריהו
5. קריית אונו
6. רמת השרון

מחוז הדרום

נפת אשקלון

1. באר טוביה
2. חוף אשקלון
3. יואב
4. שער הנגב
5. שפיר
6. לכיש

1. אשדוד
2. קריית גת
3. קריית מלאכי
4. שדרות

1. אשקלון

עיריות

מועצות מקומיות

מועצות אזוריות

נפת באר - שבע

1. אילת	1. אפקים	1. בני שמעון
2. באר שבע	2. דימונה	2. חבל מעון
	3. ירוחם	3. מרחבים
	4. נתיבות	4. עזחה
		5. רמת נגב
		6. שלחים
		7. תמר

מחוז המרכז

נפת השרון

1. נתניה	1. אבן יהודה	1. הדר השרון
	2. אל-סירה *	2. השרון הצפוני
	3. בית יצחק	3. חוף השרון
	4. סייבה *	4. עמק חפר
	5. כפר יונה	
	6. פרדסיה	
	7. קדימה	
	8. קלנסווה *	
	9. תל-מונד	

נפת פתח-תקוה

1. פתח-תקוה	1. גבעת שמואל	1. הירקון
2. כפר סבא	2. ג'לג'וליה *	2. השרון התיכון
	3. גבי חקרה	3. מודיעים (x)
	4. הדר רמתיים	4. מפעלות אפק
	5. יהוד	
	6. כפר קאסם *	
	7. מגדיל	
	8. ראש העין	
	9. רמת השבים	
	10. רעננה	

* מו"מ ערבית
(x) בחלקה בנפת רמלה

מועצות אזוריות

מועצות מקומיות

עיריות

נפת רמלה

1. גזר (xx)
2. עמק לוד

1. באר יעקב
2. בית דגן
3. מחנה ישראל
4. נוה אפרים (מונורסון)

1. לוד
2. רמלה

נפת רחובות

1. ברנר
2. גדרות
3. גן רוה
4. חבל יבנה
5. בחל שורק

1. גדרה
2. גן יבנה
3. יבנה
4. מזכרת בתיה
5. בחלת יהודה
6. נס ציונה
7. עקרון

1. ראשון לציון
2. רחובות

מחוז חיפה

נפת חיפה

1. זבולון

1. דאלית-אל-כרמל *
2. כפר אתא
3. סירת כרמל
4. נשר
5. עוספיא *
6. קרית ביאליק
7. קרית בנימין
8. קרית חרושת
9. קרית טבעון
10. קרית ים
11. קרית מוצקין
12. רכסים

1. חיפה

* מו"ס ערבית

(xx) בחלקה בנפת רחובות

עיריות

מועצות מקומיות

מועצות אזוריות

נפת חדרה

1. חדרה

1. אור עקיבא
2. באקה-אל-גרביה *
3. בנימינה
4. גבעת עדה
5. ג'ת *
6. זכרון יעקב
7. כפר קרע *
8. כרכור
9. עתלית
10. פרדס חנה
11. פוריידיס *
12. אום אל פחם *
13. ג'יסר אל זרקה *

1. אלונה
2. חוף הכרמל
3. מנשה

מחוז הצפון

נפת יזרעאל

1. בצרת *

1. איכטאל *
2. בית שאן
3. סורעאן *
4. יקנעם
5. מגדל העמק
6. משהד *
7. עפולה
8. רמת ישי
9. בצרת עילית
10. דבורייה *
11. יפיע *
12. כפר כנא *
13. עין מהל *

1. הגלבוע
2. יזרעאל
3. מגידו
4. בקעת בית שאן
5. קישון

מועצות אזוריות

מועצות מקומיות

עיריות

נפת כנרת

1. הגליל התחתון
2. עמק הירדן

1. יבנאל
2. כנרת
3. כפר קמא *
4. כפר חבור
5. מגאר *
6. מגדל
7. מנחסיה

1. סבריה

נפת עכו

1. געתון
2. מעלה הגליל
3. בעסן *
4. סולם צור

1. ירכא *
2. כפר יאסיף *
3. מעיליא *
4. פקיעין *
5. ראמה *
6. שבי ציון
7. תמרה *
8. מעלות תרשיחה **
9. שלומי
10. איעבלין *
11. אבו סנאן *

1. עכו
2. שפרעם *
3. בהריה

נפת צפת

1. הגליל העליון
2. מרום הגליל

1. חצור
2. יסוד המעלה
3. מסולה
4. קרית שמונה
5. ראש פינה

1. צפת

ס"ה: 182 רשויות מקומיות, מהן: 26 עיריות, 106 מועצות מקומיות, 50 מועצות אזוריות.

* רשות מקומית ערבית
** רשות מקומית סעורבת